

EXCELLENTIS-

SIMO, ET ADM. REV.

D.D. GEORGIOMYLIO AV-
gustano, Witebergensis Academiae Can-
cellario,

IORD. BRUNVS NO. L. S. P. D.

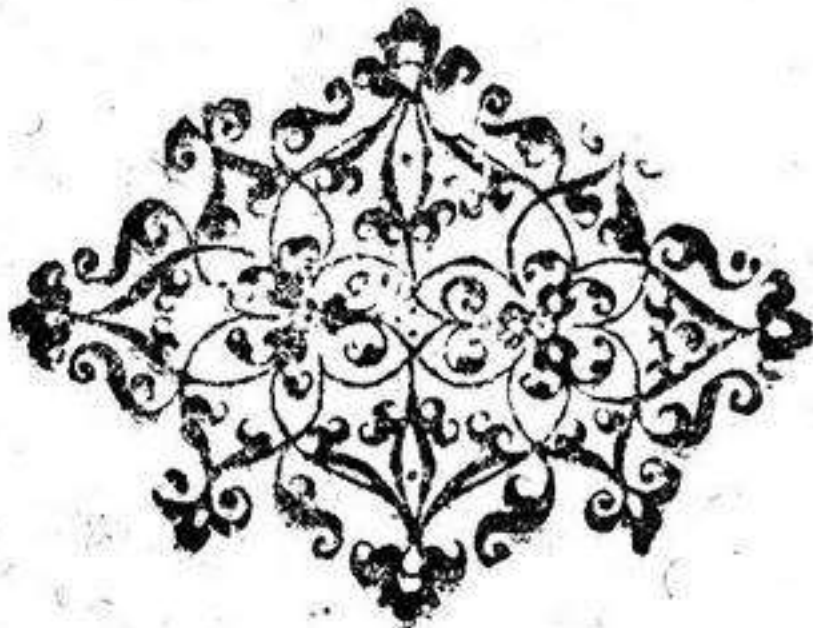

IRCA propositum venationis campum (ex-
cellentissime Domine) innumeros perperam
laborantes circumspicio, dum ex ijs quidam
post tumidorum Grammatistorum (qui sub
titulis artis inuentivæ, indicativæ, & alia-
rum (si dijs placet) omnium, infinitas non cessant stercorare
paginas) futiles præceptiones auj, eos consulunt agricolas,
qui ad alios cum bubulcis agros excolendos essent aptiores.
Alij nescio qua literatoria methodo monstruosas exaucupã-
tes aues, dum fragilibus ex succæ arboris ramis innituntur,
illis (ut est apprimè necessarium) deficientibus & abreptis,
in saxosum campum methodicè recidentes, earum quas ca-
ptabant anium (inanium videlicet cogitationum, quæ in
nido ignorantiae prave dispositionis pullis incubant) mise-
rabilis esca fiunt. Non nulli seruili, & adulatorio quodam
obsequio eos sibi duces iactitant, qui venatorio cornu nõ tam
bene in ludis puerorum, quam in aperto & philosophorum
angustiore campo malè tonantes, canes implicant, feras di-
spendunt, & amidiores confundunt fraudantque venatores.
Nec desunt fortunatiores qui non tanta ingenij tenuitate
laborant, ut ignorent præter iudicij & inuentionis titulum,
nihil prorsus inuentionis, nihilq; iudicij artes huiusce gene-
ris continere: Porrò cum propter authoris asperitatem, & il-
lis imperuios expositorum sensus, neq; frugaliter per Aristoteli-
cas semitas iter arripere possint, proprii ingenii viribus,
innixi cum Oedipo tragico dicere videntur. Huc omni
duce

duce spoliatus ibo, Melius inueniam viam, quam que-
 ro, solus *Horum desertam* & *infelicem commiseratus cō-*
ditionem, operæ precium me facturum duxi, si in huius artis
ordine, expolitione, cultura, complemento, & elucidatione
laborarem, quatenus iis quos cœlum ad horum fructuum
participationem destinavit pro virili suffragator adesse pos-
sim. Vbi quid, quantumque prestiterim, tuum, aliorumque
(quibus hoc intelligere dabitur) esto iudicium. Hæc tibi
dicare tuoque malui examini, iudicio, atque patrocinio, of-
ferre, submittere, atque commendare, utpotè qui proprijs vi-
dens oculis, cæcis lippisue alijs iudicanda cōmittere nō cogi-
ris, ijs inquam qui cum ignorent, vel simulato contemptu
feruidius carpant, vel ut aliquantò plus sapere videantur,
tantillo labra comprimentes & nasum propemodum
intorquentes, eadem frigidiusculè cōmendent.

Vale, & Musas que non vulgaribus te de-
corarunt, insignijs, amicas
excipe.

IORD,

IORD. BRUNVS NOÏ.

DE PROGRESSV LOG-
GICÆ VENATIONIS.

MEMBRVM I.

AV D quidem satis esse arbitramur fugacem per syluosum dumosumque campum apprehendisse feram: si venatorem lateat, quomodo hanc ipsam tractare & ad vsum conuertere debeat. Quid etenim mihi prodesse potest si construendę domus partes & organa habuerim apparata, quę mox in ædificij structuram componere nesciam & ordinare? Circa omne quęsitum cuius apertam intendimus habere cognitionem, minimè sufficit inter vtramque extremitatem collocanda adeptos esse media: verum & operę præcium est scire quibus ipsa (pro diuersis occasionibus) serierũ rationibus, ordinibusque adnecti debeant, atque collocari.

MEMBRVM II.

IL L V D igitur primò in memoriam reuocandum, quod omne problema aut est affirmatiuum vniuersale, aut vniuersale negatiuum, aut affirmatiuum particulare, aut particulare negatiuum. Primum in primi primę figurę modi forma perquirimus: Secundum in primę atque secundę: In primę atque tertię tertium: Quarum in omnibus.

MEMBRVM III.

VT igitur omne quęsitum seu problema duabus verbo substantiuo copulatis partibus consistit, quarum prima est de qua aliquid affirmatur vel negatur, altera quę de aliquo affirmatur aut ab aliquo negatur: ita omnem syllogisticam & enthymematicam argumentationem tribus constare terminis est necesse, maiori extremitate A, minori extremitate C, & medio B. Ante omnem igitur syllogisticum discursum atque disputationem de hoc ipso quod in controuersiam ducitur, maior minorque extremitas præhabentur, & ipsum quod quęrendum remanet, est medium, de quo mox etiam considerare debeas quomodo collocandum sit & ordinandum. Nunc igitur primum de hac, deinde de reliqua artificiosa meditatione complenda speculabimur. Primò inquam de formę, secundò de materię differemus inuentione.

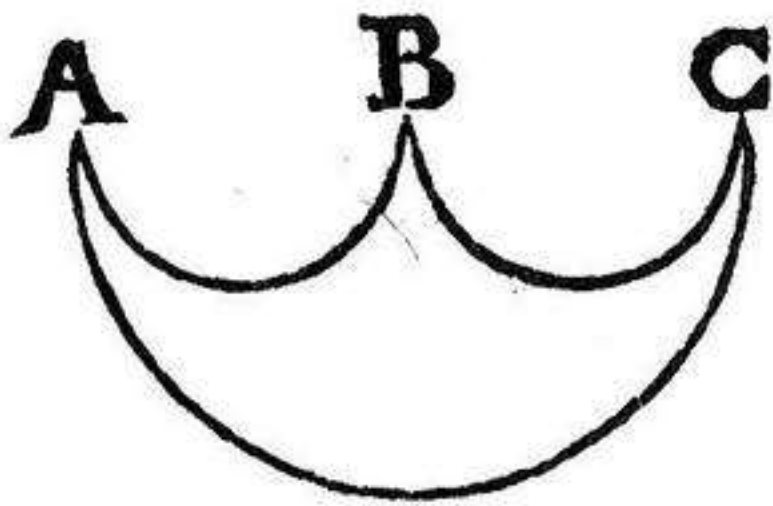
MEMBRUM IV.

GENERALEM syllogizandi formam in tribus tantummodo figuris inuestigare licet: iuxta eas etenim propositiones, atque problematis cuiuscunque terminos in aliquo medio communicare contingit. Si quippe demonstrandum est A affirmari de C, vel A negari à C, frustra ad eosdem terminos accipiendos conuertemur qui enim fieri potest ut idem per idem ipsum demonstretur? Temerè quoque assumemus aliquid quo C manifestetur vel ipsi inesse D, vel alio cuiusque præter hæc duo nèpè subjectum prædicatumque quesiti, numquam enim A de C prædicabitur, quia B de D vel alio quocunque. Perperam tandem omnia (quam possis imaginari) ratione, laborabis, qua participans cum vno tantum extremorum capiatur: etiam si infinitum fiat abitio: ut si A communicet cum B, B cum D, D cum E & ultra, nunquam eò deuenies ut A de C concludas, affirmatiuè vel negatiuè prædicari. Nullum igitur vnquam necessarium est fore syllogismum nisi medium tale sumptum fuerit, quale ad vtrūque extremorū attributione quadā referatur.

MEMBRUM V.

MODVS autem communicantiæ huius, vel sumitur ex habitudine extremorum ad medium: vel ex habitudine medi ad extrema. Siquidem ex prima, aut talia sunt, ut horum alterum sit quod de medio, alterum verò de quo medium, & hæc est figuræ primæ: aut ambo sunt de quibus medium, & est secundæ: aut ambo sunt quæ de medio, & ipsa est tertiæ figuræ dispositio. Si verò ex habitudine altera: vel (ad primam figuram) medium est de quo primum & quod de secundo, vel (ad secundam) quod de vtroque vel (ad tertiam) de quo vtrumque.

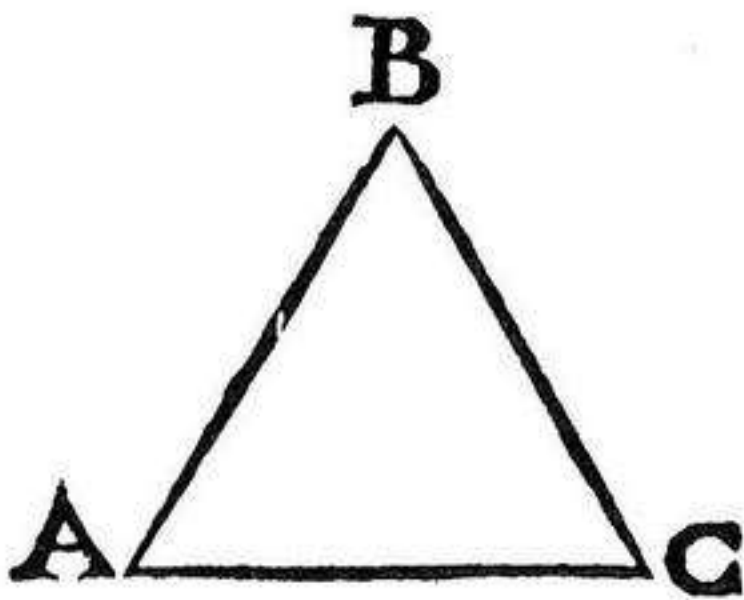
Nota primæ figuræ, in qua Maior propositio B A. Minor C B, conclusio directæ C A, indirectæ A C.

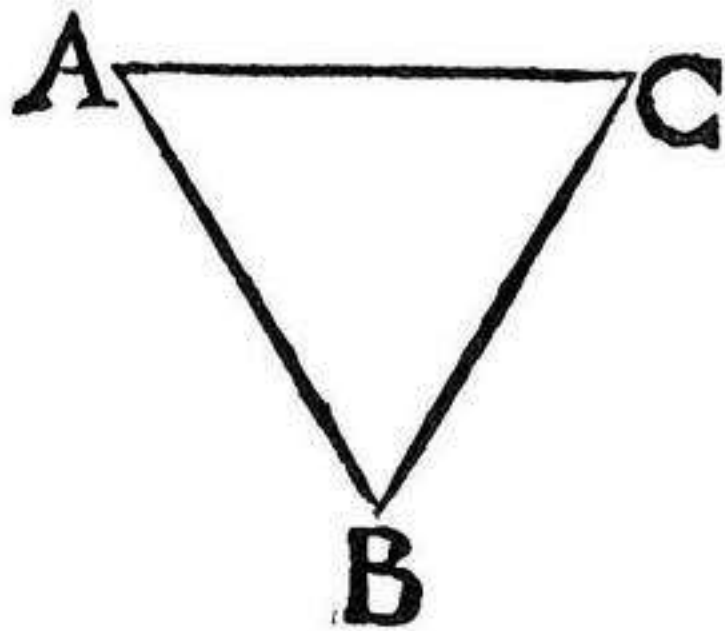
Nota

Nota secunda figuræ in qua maior propositio AB. Minor C. B. Conclusio directæ CA. AC. indirectæ.

Notatertia figuræ in qua Maior B. A. Minor BC. Conclusio CA. directè, & AC. indirectè concludendo.

MEMBRUM VI.

VNIUERSALEM igitur affirmatiuam concludere volens quære B. medium quod cōtinetur totum ab A. id est de quo A. vniuersaliter prædicatur: & continet totum C. id est quod vniuersaliter prædicatur de C. & argumentabere iuxta primum primæ figuræ modum. Si vniuersalem negatiuam concludere intendis: quære itò medium B. de quo subiectum vniuersaliter dicitur, & quod negatur vniuersaliter à prædicato, & habebis iuxta primā figurā quod concludas: vel mediū B. quod affirmatur vniuersaliter de A. & negatur vniuersaliter à C. aut negatur vniuersaliter ab A. & affirmatur vniuersaliter de C. & argumentabere iuxta secundū atque primum secundæ figuræ modum. Si particularem affirmatiuā concludere animo sedet. Poteris in primā

figura vel medio B. quod continetur totum ab A. & continet totum C. quia vbi concludimus vniuersale, possumus etiam suum particulare concludere. Vel medio B. quod continetur totum ab A. & continet in parte ipsum C. Poteris etiam in tertia figura vel medio quod continetur ab vtraque extremitate totum. Vel secundum partem ab vna secundum totum ab altera, quod accidit (ut est ibi manifestum) dupliciter. Si negatiuam particularem vis inferre. Poteris primo modis quibus vniuersalis negatiua concluditur ut est per proximè dicta satis manifestum. Secundò in prima figura, vel medio quod totum excluditur ab A. & quod affirmatur in parte de C. Vel medio quod totum continetur ab A. subiecto, seu de quo A. vniuersaliter dicitur, & nihil continet de C. id est vniuersaliter negatur à prædicato problematis: & ita concluditur indirecte. Tertiò in secunda figura, si medium B. ab A. extremo negetur vniuersaliter, & de C. particulariter affirmetur, vel de A. affirmetur vniuersaliter, & de C. particulariter negetur. Quartò in tertia figura vbi de medio B. A. ipsum vniuersaliter negetur, & C. vniuersaliter affirmetur, vel de ipso particulariter negetur A. & C. affirmetur vniuersaliter, vel de ipso negetur vniuersaliter A. & C. particulariter affirmetur.

Ex ijs difficilimè omnium problema vniuersale affirmatiuum astruitur. Facilimeque euertitur: vniuersale enim tollitur siue nulli insit, siue alicui non insit: hoc autem quod est alicui non inesse, probatur in omnibus: nulli autè inesse in duabus manifestatur. Huic difficultate constructionis proximum est vniuersale negatiuum, quod ex hoc quod vel omni vel alicui insit, destruitur. Particularia verò altero tantum refutantur modo:

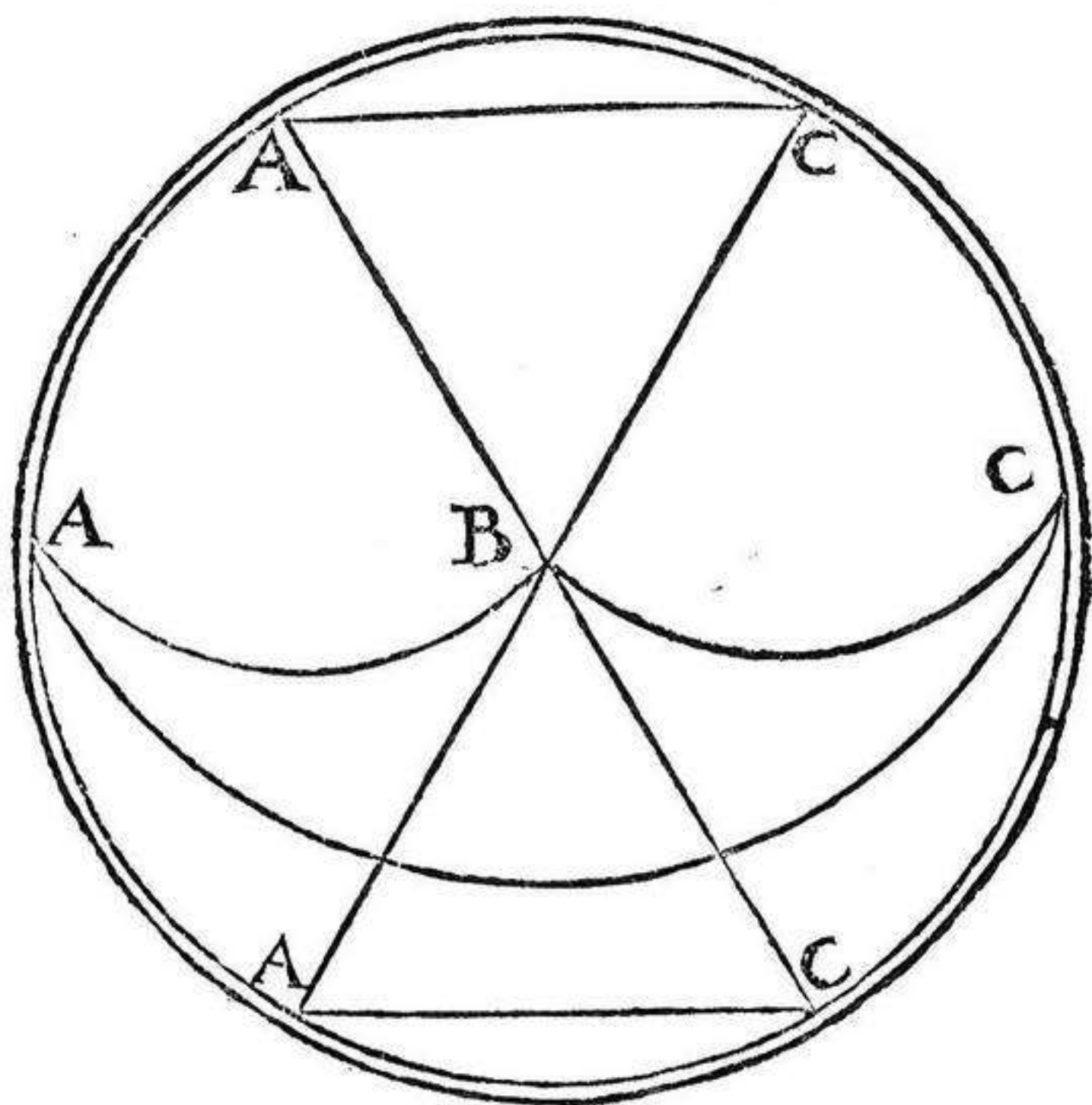
hoc quidem quod omni, illud autem quod nulli. Quia
verò in pluribus figuris inueniuntur atque
modis, longè facilius quam vni-
uersalia confir-

mantur.

Figura

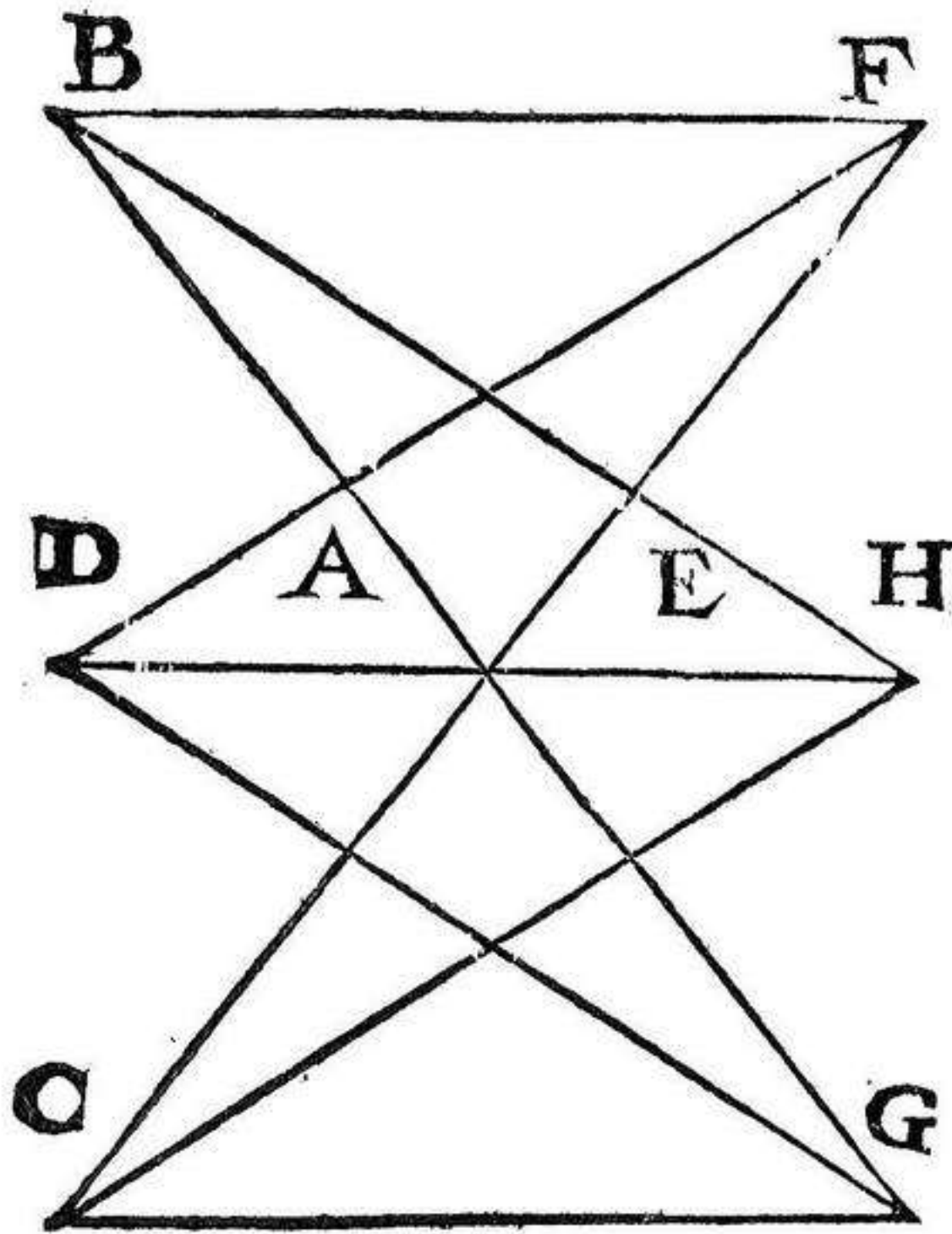
Figura complicationis trium figurarum.

MEMBRUM VII.

A B alio rursus principio atque capite velut exordiētibus. Positis duobus problematis terminis: respiciatur primò ad prædicatum A. Secundò ad ea quæ dicuntur de A. seu continent A. quæ ab Aristotele consequentia nuncupantur, & significantur per B. Tertiò ad hæc de quibus dicitur A. seu quæ continentur ab A. & ab Aristotele vocantur antecedentia & significantur per C. Quartò ad ipsa quæ sunt contraria ipsi A. seu remota & aliena, de quibus nec A. dicitur, & quæ nec de A. dicuntur, quæque nec A. continet & à quibus nec A. posset contineri, & ab Aristotele vocantur contraria, suntque significata per D. Simili ordine respiciatur ad E. subjectum quæsitum, seu problematis, ad ea quæ de subjecto dicuntur significata per F: ad ea de quibus subjectum dicitur significata per G: ad opposita alienaque à subjecto significata per H.

Figura proximè dictæ dispositionis.

Ibi ad definiendum An omnis voluptas sit bonum. An nulla voluptas sit bonum. An aliqua voluptas sit bonum. An aliqua voluptas non sit bonum : Bonum est prædicatum problematis.

Voluptas est subjectum.

A. ergo significat B O N U M.

B. Utile, prosequendum, appetibile, fauens, conseruans.

C. fœlicitatem, sanitatem, integrum, pulchritudinẽ, virtutẽ.

D. fugiendum, nocens, alienum, destruens, corrumpens.

E. significat V O L U P T A T E M.

F. placitum, naturaliter appetibile, facile, securum, quietũ.

G. gratam conuersationem, diuitias, honorem, bonum coniugium, vindictam ex hostibus.

H. laborem, dolorem, paupertatem, dedecus, tẽdium.

Volentibus igitur vniuersaliter concludere A. de E. respiciendum est ad antecedentia prædicati & ad consequentia subjecti, nam si aliquod horum sit idem cum altero, habebis iuxta primum primæ figuræ modum, quod intendis. Qui cupit particulare affirmatiuum, respiciat an idem sint quædam ex antecedentibus

dentibus utriusque: ita enim concludet in primo, tertio, & quarto figuræ tertiæ. Vel respiciat ad contraria prædicati & antecedentia subiecti si concordent: poterit enim concludere in primo atque tertio primæ figuræ mediante conuersione conclusionis. Item in tertia, Qui uniuersalem negatiuam quærit, videat an sit concordantia inter consequentia subiecti & repugnantia prædicati: concludetur enim in secundo primæ & primo secundæ figuræ. Vel an concordent repugnantia subiecti & consequentia prædicati ut concludat in secunda figura. Volenti autem particularem negatiuam concludere, respiciendum est ad antecedentia subiecti & repugnantia prædicati: ita enim (præterquam in quarto secundæ modo) poterit in omnibus concludere figuris.

MEMBRUM VII.

IN Quibus omnibus (pro modis alijs particularibus, qui prætermitti viderentur) conuersionum canones mente habeantur. Vbi enim E. omne est A. & aliquod E. est A. & aliquod A. est E. Vbi E. nullum est A. ibi nullum A. est E. aliquod E. non est A. aliquod A. non est E. Vbi E. quoddam est A. ibi quoddam A. est E. Vbi E. quoddam non est A. ibi A. quoddam non est E.

FINIS.

Aaa 4

IORD. BRUNVS NOL.

DE LAMPADAE VENA-
TORIA LOGICORVM,

SCALA.

MEMBRVM I.

DROPE diuinam possessionem, adeptio: Laboriosam adeptionem, inuentio. Industriam inuentionem, perquisitio: Solertem perquisitionem, lux: Viuidum lucis ignem, machinantis intentionis apparatus, Ipsam, peruigil appulsus voluntatis: Hanc, finis, bonique adipiscibilis apprehensio precedat oportet.

MEMBRVM II.

Possibile, capessibileque bonum quod proposuit in artis huius fronte Peripateticus princeps, est, ut inuentam, adeptamque possideamus, quam quis non perperam intenderit perquisieritque viam: utpotè qua de quocunque problemate ex vniuersalibus argumentando proponamus, proponendo argumentemur, determinando respondeamus, & respondendo determinemus.

MEMBRVM III.

At quis non adeò vehementer, & altius, sed quasi submissius atque sobrius in eum finem iudicat incumbendum: quominus tria hæc, non vanam scilicet exercitationem, minus otiosa colloquia, Philosophicamque minimè omnium prætermittendam contemplationem tandem videamur assequuti: dum primò methodum subministrat, qua de quocunque proposito argumentari: secundò examen suggerit, quo multorum adnumeratis opinionibus non è peregrinis sed ex domestica singularum doctrinarum specie non benè differentibus obicere: tertio trutinam adcommodat, qua ad vtramque contradictionis partem dubitare potentes, in singulis tanto facilius quid verum quidue falsum censendum sit decernere & definire possimus? Sicut enim postquam velut arte depuratiua ex quadam aliorum mineralium commixtione segregatum est aurum: ipsum metallorum preciosissimum faber aurarius expurgatum exquisitum atque probatum accipiens, extendit, dilatat, & ad certas fuso

configurationes vitur, & ornat officinam : ita post problema sub discussionem alterationemque positum, subinde euenit ut citrà incertitudinis vllius inquinamentum, expositis atque cōcessis, probatis & evidentibus, apodicticæ conclusionis habitu humanæ rationis apotecha decoretur. Sic primò dirigimur in viam, Secundò ad congressum roboramur, Tertiò oculos quasi caligantes abstergimus : dum hæc primò semitarum notitia peruium atque facilem scopi illius ad quem collineamus reddit attractum. Secundò velut in equestri ad circum exercitio ad serios bellicos congressus laudabilius persequendos disponit. Tertiò velut è laborioso conflictantium tenebrarum atque lucis agone frugaliter evadentes, efficit ut eorum tranquillam possessionem habeamus, quæ pro moralibus virtutibus stabilendis, & speculativis illustrandis disciplinis, apprimè necessaria esse censentur.

MEMBRUM IV.

IGNIS heterogenea disgregans utpotè veritatis auram, à falsitatis, credulitatis, & opinionis litargirio, stamno, & argento secernens, calida lux illa est, quæ in plerisque torpens languidior apparet & aberrans. In aliis autem vel naturæ celeri quadam dexteritate clarior est atque promptior. In quibusdam verò artis expolitione ita vegetem & illustrem licet intueri: ut in venatore ad omnium latibulorum aptam persequutionem, & fugacis per ampla venabula, problematis inventionem accendat, nec minus ad intuendos evisceratae feræ affectus iudicium exacuat. Neque enim sine canonice huiusce rationis cognitione, tanti esse potest scintillæ à natura nobis in sitæ tenuior illa vis.

Hac luce pertinacis ejus cæcitatibus, vaga phantasmata discutientes. Primum quidem incipiendo perquirimus, Secundò citrà inanis illius stuporis modum solidiore investigatione proficientes invenimus, Tertiò ab omnibus vel infantis ignorantia negativæ obscuritate, perversæ dispositionis cæcutire facientibus phaleris repurgati, illum perfectionis habitum assequimur, quo tandem (vires suggerente numine) pro præsentis status atque vitæ capacitate, ad divinæ possessionis partem transferamur.

CAMPVS.

MEMBRVM I.

CAMPVS est vniuersale spacium , recessus & atria multa complectens, in quibus venari & inuenire tentandum. Huius primæ, mediæ, vltimæque partes ea suis ordinibus loca referunt, quæ ita sunt argumentationum, ut literæ scripturæ ipsius bases & elementa perhibentur. In hisce planè induendarum, notificandarumque particularium conclusionum sita est potètia. Præesse quippe, præhaberi que debent in anima præordinatæ præmissæ quædam vniuersales, sub quibus vniuscuiusque artis propriæ, velut in actui propinqua facultate intelligantur quædam contineri. Hæc eadem illa sunt, quibus demonstrator ad alteram, quæ tantum vera concludat, topicus autem indefinitè ad vtramque contradictionis partem vitur inferendam. Hoc pacto eundem gladium hic quidem tantum ad defendendum tuendumque verum, ille verò ad quidlibet pro occasione & arbitrio prosequendum destinat & adaptat.

MEMBRVM II.

Hic eorum valere percipio Talparum sententiam, qui artis huius finem atque momentum adeò altè confurgens, tam longe protensum, latissimeque patens non apprehendentes in ipsa fundamenta duntaxat opinionum, non etiam scientiæ & intelligentiæ iudicant contineri: non obstante quod generis, proprii, definitionis, accidentis, aliorumque dicibilium atque conceptibilium potissime notions, conditiones, referantur, ordinantur, explicantur: ut ex ipsis argumentorum principia omne liceat ad propositum desumere. Porro facillimè huiusce caliginis velum ab oculis auertent, si in eam considerationem animum aduerterint, quod non eodem vsu veniant pacto, quæ eadem diuersorum, immo & contrariorum, & aduersantium possunt esse principia. Si alias atque alias sub hisce maioribus subsumendo minores propositiones ex iisdem hi quidem sciunt, opinantes autem, se scire præsumunt & existimant, tentare atque decipere sophistæ captiosi que contendunt. Id autem ea de causa ex arte prouenit, qua in ea non propria, sed vniuersarum methodorum communia principia continentur, & ambiuntur. Vnde non quidem ex eo quod ars ipsa largitur, sed eo quod ex arte quis pro vasis proprii capacitare propositoque fine decerpit, talis atque tanta varietas emergit. Hic igitur perindè proportionaliter accidit, atque si eadem lux in propria claritate consistens, aliter in diaphanis corporibus, aliter in subobscuris, in

erassis rudibusque materiis aliter ingeritur & explicatur. Licet igitur diuersos, diuersisque mediis attrectantia fines ex proposito non comparentur: illud tamen certè asserere non cunctabor, quod ita nullum est absque inuentione iudicium, sicut & alius artem numerandi sine numerabilibus inanem profitebitur. Sic igitur mihi altero pede claudicare videtur citra Topicam demonstratiua facultas, ut pauperem se tanto amplius credere debeat ipse demonstrator, quanto illi contingat oportet, ut ob propriæ indigentia sensum tristetur vehementius: quem sane sensum non ad satis magnam refero virtutem, si Socraticus quispiam fuerit assequutus, quando illum meliora ex alio maneant adipiscenda theatro. Norit ergo non oculis, sed auribus examinans, & veluti diuinando decernens, & non minus huius quam illius vsus ignarum literatorum vulgus, quod non vsque adeò ob rationem firmioris argumenti, quod semotum & arduum indicet & designet, demonstrator topicum excellit: ut ex alio latere topica præsentanea frugalitate, vsu maiori, & vberiore possessione præcurrentem valeat apodictica exæquare censure: vbi fortè diuinum, sed certè mutum Sociatis iudicium à venosa propinatione populum Atheniensem nō auertit: quem solertissima (non tam benè criticis, quam malè fortunatis philosophis patriis inuisa) peregrini barbarique Gorgia dialectica ad auream sibi statuam erigendam conuertisse potuit.

DE TURRI IN CAMPI medio.

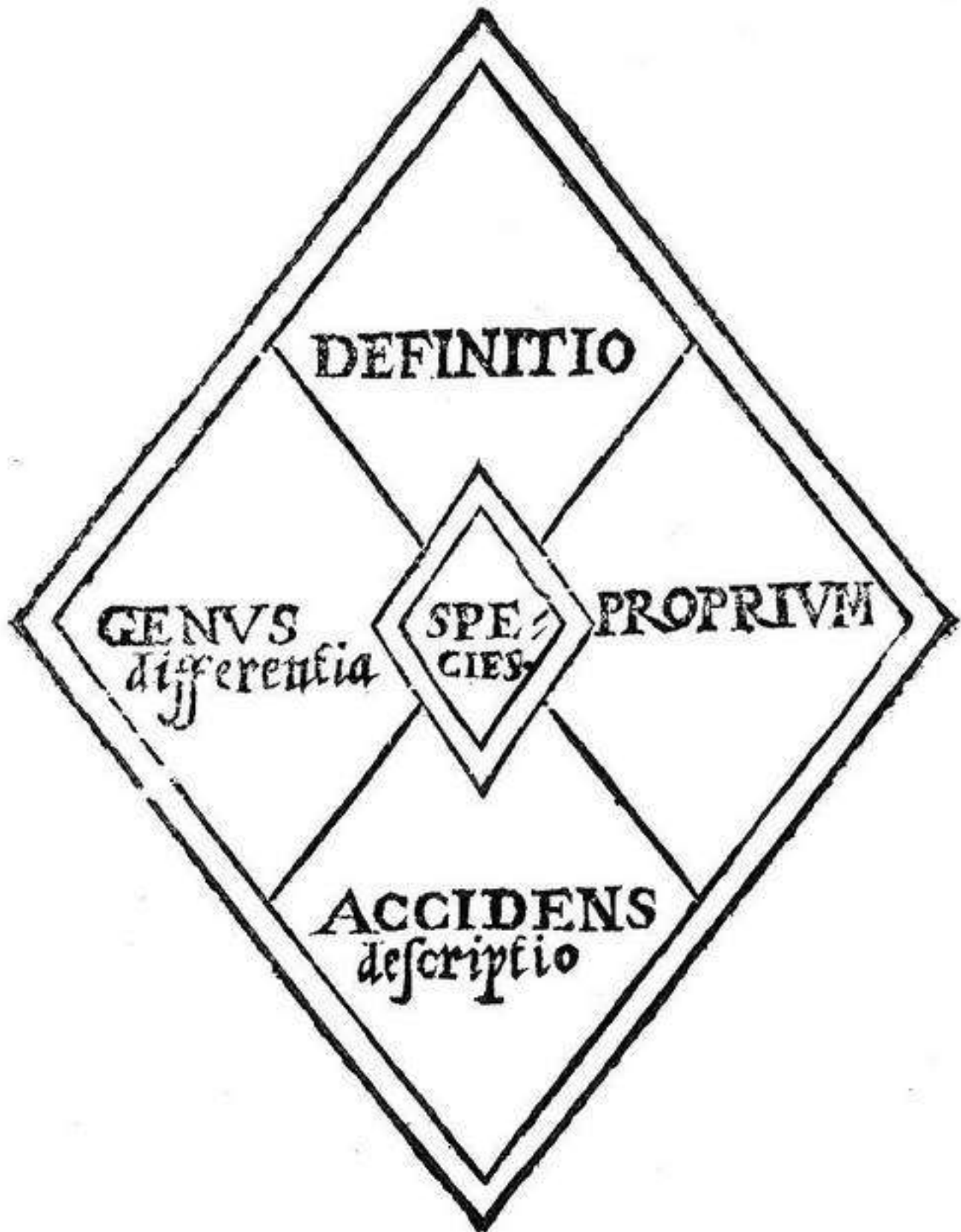
MEMBRUM I.

IN Campi medio turris est ad quam redditus ex omni parte collecti pertinere videntur omnes. Ipsa subjectum denotat, circa quod & de quo omnis est consideratio, & ad cuius formationem spectat omnis Syllogisticus apparatus, qui eo respicit ut de hoc vel ab hoc ipso in conclusione aliquid affirmatum & producat vel negatum. Per eam in præsentiarum multiplicem subjectorum significari volumus differentiam. Entium enim quædam maximè omnium, alia omnium minimè, plurima verò hinc quidem magis, inde verò minus subjecta perhibentur. Prima sunt quæ omnibus substant atque subijciuntur particularia, quæ solum modò accidentalem recipere dicuntur prædicationem. Secunda quæ nulli substernuntur prædicato, & de quibus secundum dictionem, non autem vniucè quippiam licebit affirmari. Tertia verò mediam retinentia sedem, hæc sunt de quibus alia prædicantur, & quæ de aliis. Ex his prima sensibilibus nusquam subeuntia ratione sed sensibilis, fabulæ, opinabilis, & historiae

limitibus

limitibus coercentur. Secunda in alteram regionis hujus extre-
mam declinantia partem veluti prima summa suprema & ge-
neralissima quædam, licet inscientiæ quodammodo portionem
adcurrant, de iis tamen in illa nulla potest essentialis esse prædi-
catio, atq; ideo scientiæ demonstratiuæ quæ conclusionis subje-
ctum esse nequeunt: quantumvis ubi subjectum evaserint in-
tentionum, sub Logica Mathematica quæ ratione quadam de
iisdem plurima dici posse constat. Tertio igitur loco enumerata
restant, quæ frequentissimè in quæstionem, & contemplativam
referuntur speculationem: quocirca quodcunque argumenta-
tionis & demonstratiuæ conclusionis, scientiæ quæ subjectum ac-
cipitur, ipsum est species, neque esse potest aliud à specie. Ipsa
est de qua an aliquid affirmetur, vel negetur, & in qua an ali-
quid sit, vel absit, ex circumstantibus generibus, e quæ iis quæ circa
genera consistunt, inquiritur. Eorum universa membra per eas,
quæ sunt in campo circa turrim partitiones designentur.

CAMPI TYPUS.

DE QUATUOR AGRIS IN
campo circa turrum.

MEMBRUM I.

AGR I igitur qui circa turrum in campo jacēt quatuor (quot quot esse possunt de specie prædicabilia) potissimum designent. Ipsi sunt, ager ACCIDENTIS, ager GENERIS, ager PROPRII, ager DEFINITIONIS. Qui & sex numero distinctione traderentur, ni generis ager, agrum differentia, & ager proprii, descriptionis agrum includerent.

MEMBRUM II.

IN omni prorsus quæsito, problemate, enunciatione duo reperiri necesse est, alterum quod de aliquo dicitur, alterū de quo dicitur aliquid. Istud est species, illud autem aliud à quatuor enumeratis, vel sex enumerabilibus, esse non potest.

MEMBRUM III.

PRIMA igitur sufficientis agrorum distributionis causa sit, quod universa, quæ in propositum venire & controversiam duci possunt, ad istum tandem numerum reducuntur. Omnis etenim quæstio de subiecto aut quærit, quod essentialiter de ipso dicatur & hoc vel primò erit definitio, aut pars definitionis, utpotè differentia subiectæ speciei constitutiva, aut ejusdem generis: vel secundò erit descriptio, aut descriptionis pars, utpotè proprium accidens vel commune.

MEMBRUM IV.

SECONDA ratio inde est, quod omnis prædicatio unum quodammodo cum eo de quo affirmatur declarat aut efficit id ipsum quod affirmat: nec minus id quod negat ab eo à quo negatur aliquid quodammodo vel alienum esse testatur. Jam si omnes modi unius (& per oppositam rationem) diversi, referantur, facillimè omnis prædicativa circa subiectam speciem additio apparebit horum quatuor agrorū finibus contineri. Unum igitur juxta triplex genus (quorum subinde quodlibet in alias plures species subdividitur) accipitur. Est inquam unum vel Numero, vel Prædicatione, vel Analogia. Primò autem Numero unum septuplex est, Aut 1. nomine tantum, ut hic canis qui est animal ille canis qui est astrum. Aut 2. de definitione tantum citra nomen, ut vestis hæc hoc indumentum. Aut 3. ut idem nomine & definitione est Socrates, quem eundem animal rationale Sophronisci filium dixeris vicissim. Aut 4. ut ubi duæ proprietates tale unum idemque significant, ut visibile &

philo.

philosophabile istud. Aut 5. ut nominis significatio cum accidētis significatio concurrat, vnde Socrates dicitur ille sedens & ille sedens Socrates. Aut 6. ut eiusdem nomen & proprium, veluti risibile & homo: Socrates, & ille finis doctor Platonis. Aut 7. ut definitio atque proprium, ceu risibile, & rationale animal conuertatur. Secundò idem, prædicatione quæ vnum est quadruplex. Aut 1. genere ut homo & equus sunt animal, seu sub animalitate idem. Aut 2. specie, in Socrates & Plato sunt humanitate idem, sunt quippè homo, sub, & in hominis essentia ambo vnum. Aut 3. Subiectione vnum ut sub albedine marmor atque lac. Aut 4. in hæsiōne vnum, ut idem est dulce atque croceum mel. Tertiò analogia vnum quadruplex est, Aut 1. sub eodem nomine eademque inæqualiter participata ratione, ut sanum idem & contemperatum de animali, de membro, de signo & de nutrimento dicitur. Aut 2. sub vna eademque potentie proportionem, ut vna est imperatoris ad imperium, & regis ad regnum habitudo. Aut 3. sub aliqua eodem se habendi modo, vel affecti esse similitudine, ut idem est hominis potentia ad ambulandum, avis ad volandum, piscis ad natandum, ignis ad ascendendum. Aut 4. sub eiusmodi susceptibilis accidentis ratione, ut idem videtur esse serenitas in aère, tranquillitas in mari, pax in populo. Tam multis modis cum dicatur, quorum singulis diuersum opposita significatio respondet, non difficile erit cōijcere quemadmodum vniuersa dicibilia complectantur, quæ omnia ad quatuor prædictas constat esse reducibilia species; Si vnum numero ad definitionem, & definitionis membra reduci- tur: vnum quoque genere, proportionem, & accidente similiter proprias possunt sine difficultate classes agnoscere.

M E M B R U M I V.

T E R T I O quod numerum quaternarium non excedant. inde potest esse manifestum, quod proportionem quamlibet, vel problema perquirentes quæ fidem per syllogismum atque diuisionem accipiunt: non certè alia ratione procedimus, quam aliquid de posito subiecto prædicantes. Omne autem quod prædicatur aut conuertibiliter cum illo dicitur, aut per excessum: Si primo contingat modo, vel erit definitio vel proprium quod prædicatur: Si verò secundo, tunc vel aliquid erit ex ijs quæ sumuntur in subiecti definitione, & ipsum erit genus: Vel quippiam à definitione subiecti alienum cum hoc tamen quod illo sit communius, & illud erit circumscriptuum accidens.

M E M B R U M.

MEMBRUM V.

QUARTO ex eo sufficiens facta numeratio iudicatur, quod uniuersum & omne quod est & dicitur, in decem prædicamentorum ordinibus explicatur, & ad eosdem reducitur, vel secundum ipsos significatur, vel illis intelligitur adiectum. Cunctæ verò propositiones ab ipsis desumptæ cathégoriis vel quid, vel quale, vel quantum, vel ad aliquid vel aliud è famosis reliquis enunciant. quorum omnium, singulorumque partes, ordines, & adtributorum rationes, per genera, definitiones, proprietates, & accidentia indicantur, accusantur, examinantur, iudicantur.

VENATOR.

MEMBRUM. I.

PER eundem ample venationis campum æquè frugaliter non uni, sed certè multiplicis generis discurrere licet venatori. Siue enim piè actius per legem, siue per fidem argumentosius contemplatiuus, habet circa quod inquirendo pertinet inuenire Theologus. Siue sublimitate Methaphysicum, siue gravitate Physicum, siue moralitate Ethicum se depromere cupiat, inquisitione scrutatur ut iudicio contempletur, speculetur, præcipiatque leges iudicando Philosophus. Siue uti itrepidus Actor ad aptè de rebus in consultatione positis dicendum & proponendum, siue uti Prætor ad maturius examinandum & iudicandum, non nisi ex adiuuentis rerum, modorum, circumstantiarumque medijs, eorumque discussione ciuilibus, tanto quidem dignius quanto exagitur operosius. Siue veritatem apodictica deductione à falsitate discreturus Demonstrator, siue Dialecticus ipse veluti neutralis inter acceptam possibilem vtriusque contradictionis partem, per dextram sinistramque semitam discursurus, siue Rhetor ad laudem atque vituperium linguam perpoliturus, & ad pro commodo deliberandum, atque commendandum affinis isti Ecclesiastes Enthimemata concinnaturus & exempla: siue importunitate Sophista vel Tentator ad aliquid etiam inopinabile, & incredibile defendendum argutum ratiocinium exacuturus: siue Captiosus fallax è garrulo copie cornu præstigias aptiores producturus in medium: siue generoso Poëta entusiasmo varia atque multiplici aptatione atque configuratione ad delectandum vel iuuandum, vel vtrumque perficiendum omnimoda ratione tersus proditurus & illustris. Omnes vberrimam illam quæ circa turrim designatur locorum copiam eoperlustrare addecet artificio, quo è mille geminis hisce circumstantibus, vndique habeant quod commodum iudicent, vestigent, retineant, arripiant, attrahant.

CANIS.

CANIS.

MEMBRUM I.

CANUM quibus venatile sedulus comprehendere nititur venator, duplex genus est. Horum enim alii Plaudi sunt, velociores scilicet atque leviores: alii verò graviores fortioresque Molossi. Primum genus inductivæ (quæ Paradigma: Secundum Syllogisticæ (quæ Enthimematicam complectitur discussionem) cypus est. Primi quidem est veluti levius apprehendere, Secundi certè continere tenacius. Primo (in levioribus efficacior) retardare, Secundo verò sistere robustiores feras, atq; graviozem perficere venationem, propria est à natura tributum.

VENATILE.

MEMBRUM I.

PER eundem venationis campum non unius, sed & plurimum generum venatilia discunt. Horum autem duo sunt prima capita. Propositio nempe dialectica, & dialecticum Problema. Dialecticam propositionem definiunt probabilem interrogationem quæ aut omnibus, aut plerisque, aut sapientibus, & horum vel omnium, vel plurium, vel præcipuorum iudicio confirmatur. Per Dialecticum verò problema, contemplationem circa id quod est in controversia positum intelligunt.

MEMBRUM II.

DIALECTICA propositio Aut primò per se probabilis est, ut quæ. d eandem contrariorum esse sententiam; Aut secundo probabilis similis, ut eundem esse contrariorum sensum; Aut tertio data probabilis contradictoria, ut si probabile erat, quod amicis oportet benefacere, probabile est quod ipsis non benefacere non liceat, vel non benefacere non oporteat. Aut quarto per data probabilis contrariam, ut quod amicis non liceat interdum malefacere, neque unquam oporteat. & quod inimicis liceat interdum malefacere, & aliquando oporteat. Aut quinto per proportionalem, ut accidit in adinventis secundum artem opinionibus sive iis, quæ sunt juxta scientiam argumentis, si namque cui probabile est de rebus medicis cum medico sentiendum, idem de rebus Geometricis censerebit esse cum Geometra iudicandum.

MEMBRUM

MEMBRUM III.

DI A L E C T I C U M verò problema iuxta numerum, earum (quæ incurruntur) controuersiarum specierum dissectatur, & est multiplex. Aut enim primò propter attestantium dissentionem accidit controuersia, Aut secundò propter testimonij defectum, Aut tertio propter argumentorum contrarietatem, Aut quartò quia testimonia argumentis aduersantur, Aut quintò quia vbi illi maximè desiderabiles fuerint atque necessariæ, syllogismos atque rationes inuenire non est facile, Aut sextò quia duæ ex his concurrunt causæ, Aut septimò quia plures ad dissentaneas opiniones ex enumeratis conueniunt occasiones.

MEMBRUM IV.

EX diuersitate quoque testimoniorum diuersum pendens sexcuplex est problematum atque propositionum genus. Primum in quo ipse Philosophorum sectæ aduersantur. Secundum in quo vulgus in se ipso est diuisum. Tertium in quo philosophi contrariantur multitudini. Quartum in quo vnus è principibus sapientum positionem propriam contra communem sensum, sua velut etheroclitæ autoritate produxerit. Quintum in quo non sine præpollentibus argumentis quispiam ex illustribus exsurgat. Vt primò vbi de vniuersi finitate & secundum magnitudinem infinitate quæstio est. Secundò vbi de vnitæ atque simplicitate, & de pluralitate & distinctione primæ causæ disceptatur. Tertio vbi virtus cum inopia, & ignorantia cum diuitijs coniuncta comparantur. Quartò vbi Pythagorei de rebus ita inquirunt existimandum ut sensui vniuscuiusq; fiunt præsentia. Quintò vbi motum astrique naturam nonnulli penitus intuentes terræ tribuunt.

R E T I A.

MEMBRUM I.

Q V A T V O R Peripateticorum princeps venatorum enumerat instrumenta. Quorum primum, quod per retia significamus, est quædam sumendarum propositionum atque componendorum syllogismorum facultas atque potentia. Hæc sanè ea planè ratione comparatur, si inueniendarum assumendarumque propositionum probabilium scitè intelligantur atque firmiter ea teneantur genera, quæ è propositionum reliquis generibus distinguuntur, seliguntur. Ipsum hac ratione fiet. Si Primò vulgi opiniones inuestigentur, colligantur, ordinentur, & in hoc eo memoriæ conseruentur. Secundò Philosophorum

omnium aut præcipuorum, vel ex eorum libris, vel (si non extant) ex aliorum fideli relatione desumptæ positiones apprehendantur, ruminentur. Tertio membrorum cuiusque artis theses, vel ad edificij, vel arboris, vel statuque cuiusdam dispositionem traducantur, formentur, & certam pro rei conditione seriem adsciscant, iuxta multiplicem syllogismorum artem. Quarto ea quæ probabilibus ipsis contrariantur, adsimulantur, proportionantur, eodem capiuntur, & in catalogum redigantur ordine. Catalogum inquam qualem nos nobis struxisse possumus, qui in propria (iuxta propositionum genera) digeratur membra, ubi Physicorum, Moralium, Theologicorum cæterorumque negotiorum speciales cuiusque subjecti prædicati que termini continentur. Quinto ut ita consuescamus nosque metipfos exerceamus circa vniuersales probabiles rationes, ut eo vniuersaliori quo fieri potest adsumantur modo, moxque proximis eousque diuidantur, donec ad species vltimas nouerimus esse deuentum. Ex eo enim quod probabilium propositionum species & ipsæ sunt probabiles (utpotè quæ à superioribus continentur inferiore) tales plures & licebit acquirere propositiones. Ita qui sumpserit eandem oppositorum esse disciplinam, ubi oppositorum in contraria, relatiua, priuatiuaque diuidat, cum copiam, tum & negocij confirmationem consequetur.

S P E C V L A.

M E M B R U M I.

DE rerum veritate cupientibus informari, Primum opere præcipuum est ipsum quod trahitur in considerationem veluti à cæteris abiungendo depurare, ut clarius & euidentius ipsiusque qualisque sit natura liceat contemplari: male enim egreque aurum in physica impuritate chimicaque commixtione cognoscitur & iudicatur. Secundo ubi rei ratio siue essentia citra omnis homonymiæ confusionem fuerit perspecta, secundum eius esse absolutum consideretur, quatenus videlicet vnitatis est particeps, ut tertio tandem secundum esse respectiuum quo in dualitate quadam consistere videtur apprehendi citra errorem possit. Proximum est quod duo rerum principia vnitatem & binarium interminatum dixerunt Pythagorei, dum per illam esse absolutum quod habent omnia, per istud verò respectiuum significari vellent. Artificiose igitur Aristoteles opus veneratoris in æquiuoci discussionem, similitudinis intuitum, & differentie considerationem distinxit: quò per primum veluti depuratio fiat, per secundum ad ipsum quod in se sit magis cognoscendum.

scendum velut manu ducamur, per tertium potius eam quam ad cætera referat habitudinem concipiamus, in his enim primò distinctio confert ad veritatem, secundo similitudo ad vnitatē, tertio ad dualitatem pluralitatemque differentia.

MEMBRUM II.

IAM quod ad esse absolutum spectat commentantes, illud tantum indicasse volumus, quod quidquid concipitur, aut per euidentem se immittit incurfionem ut amarum, dulce, lux, tenebrę : aut per transcursum ab euidentibus qui sanè secundum quatuor modos efficitur, Aut primò à præsentante ad id quod præsentatur, ut ab effigie effigiatum, à propriisque accidentibus extrinsecis subiectum, Aut secundò à composito ad partē, & vniuersaliter ab eo in quo, vel cum quo aliquid est, id ipsum quod in, & cum alio est, ut à corpore superficie que longitudo. Aut tertio à componentibus ad compositum, ut ex notitia populi, senatus, equitum, & reliquorum, ad Rempublicam. Aut quartò per augmentum à minore maius, vel per decrementum à minore minus concipimus: paruo enim negotio ab eodem termino ad conceptum gigantis qui magnus, & pigmei qui paruulus est homo, descendimus. His modis licet per aliud aliquid cognoscatur, non tamen ut ad aliud sed ut in seipso cognosci dicitur.

MEMBRUM III.

QUOD autem ad esse respectiuum attinet dicimus multiplicem indagacionem habere locum in iis quorum esse consistit in ad aliud respectu. Qui nimirum vel 1. est secundum similitudinem, vel 2. comparacionem, vel 3. contradiccionem, vel 4. contrarietatem, vel 5. priuationem & habitum, vel 6. faciens & quod fit, vel 7. agens & patiens. vel 8. dans atque recipiens. vel 9. habens, adde & quod habetur, vel 10. nunc & tunc, vel 11. hîc & ibi, vel 12. secundum variam situm, vel 13. eiusdem diuisionis differentiarum terminos, vel 14. ordinem vel 15. analogiam, vel 16. secundum diuersam categorię coordinationem, vel 17. esse categoria distinctum sed illi adpodiatum, vel 18. secundum esse omnino à categoria seiunctum. Primò enim simile cum consimili. Secundò id quod magis tale, vel maius, vel melius, cum eo quod minus vel deterius. Tertio quod est, cum eo quod non est, ut album cum non albo. Quartò quod ponitur, cum eo quod contra ponitur, ut constructiuum, album & nigrum. Quinto habituatum formatumque, cum priuato

ut audiens cum surdo, adde cum habitu & forma Sexto faciens cum eo quod fit ut statuarius cum statua. Septimo agens cum eo quod patitur (est enim hæc à præcedenti longè alia species, neque enim pati dicimus quod fit. Quid enim patitur homo cum fiat?) Adde, cum eo quo agit & ille patitur. Octauò datus, cum eo quod accipit ut illuminans cum eo quod illuminatur, ditans cum eo quod ditatur. Nonò habens cum eo quod non habet adde, cum eo quod habetur (neque enim habere & carere idem est quod habitus & priuatio) ut esse indutum, & diuitem, cum eo quod est esse exutum & pauperem. Decimò quod est hodie, cum eo quod fuit heri, vel erit cras, vel id quod est, cum eo quod esse potest vel erat. Undecimò quod est in terra, in concreto, in compositione, in natura, cum eo quod est in cælo abstracto, simplex, in intentione. Duodecimò id quod stat cum eo quod cadit vel sedet vel cubat, siue per proprium, siue per methaphoricum modum. Tertiodecimo ut esse rationale cum esse brutum sub animali. Quartodecimo esse primum vel secundum, cum esse tertio vel quarto in aliquo ordine. Quintodecimo propter quod & quo cum eo quod est hoc vel huiusmodi, ut pulchrum originale primum cum eo quod est post ipsum, & illud quo aliquid est pulchrum cum eo quod per ipsum vel cum ipso imitatione vel participatione quadam, & id quod est sanum ut animal cum eo quod ipsius subordinatione sanum est cibus, medicina, exercitium, balneum. Sextodecimo quod est in prædicamento substantiæ cum eo quod est in prædicamento accidentis & id quod in vna cum eo quod in alia est Cathégorica. Decimoséptimò quod est reale ut substantia & animal quæ sunt entia, cum eo quod est intentionale ut genus & species quæ entia rationis. Decimooctauò diuina natura (quæ non est alicuius speciei genus neque generis alicuius species, neque numero ab aliquibus quæ sub eadem sunt specie distincta) cum alijs omnibus quæ præter ipsam sunt cointelligitur, & secundum habitudinem quandam apprehenditur.

MEMBRUM IV.

ECCÈ quam varijs vniuersa atque singula ad alia quæ circum circa sunt condistinguntur modis, ad quos certè omnes respicere conuenit eum qui per differentias vult inuenire plurimam iustratorem. Et reuera ex enumeratis speciebus nullam videre possum quam sine præiudicio ad aliam reducere possis: vnaquæque enim ipsarum media essentialiter à cæteris vniuersis distincta multiplicat: ideo vnã ad aliam reducere tentans, diminuere tentat & castrare: ita enim horum plura in paucioribus contineri dixerim, ut alius quispiam in capite, vel pectore, vel bu-

vel busto cætera hominis membra credat contineri.

MEMBRUM V.

SV MENDARVM igitur differentiarum potestas ad inuen-
tionis diuitias confert plurimum : quam tanè facultatem e-
xercitio sumendi differentiam rerum maximè similium capta-
ri testatur Aristoteles, quod tribus asserit effici posse modis. Pri-
mò cum sumuntur rerum quæ sub vno propinquo genere con-
tinentur differentia. Secundò cum capiuntur eæ quæ in vno
sunt remotiore genere. Tertiò cum eæ quæ remotissimis, utpo-
tè supremis continetur, si res illas contingat esse similes. Primò
fiet ut respiciendo fortitudinem & iustitiam quorum cum ge-
nus proximum sit virtus, fortitudo quidem est circa formidan-
da, iusticia verò circa conuersationes. Secundò, ut ibi hinc pru-
dentia secundum potentiam intellectuam, temperantia secun-
dum facultatem appetitiuam distantius vniuersale commune
respiciunt. Tertiò ut vbi respicimus hinc quidem sensum in præ-
dicamento relationis, inde verò scientiam in prædicamēto qua-
litate: magna tamen inter hæc similitudo percipitur, inquit A-
rist. Sed fortè intelligit pro similitudine proportionem, propor-
tio enim verè est, quia sicut se habet sensus ad sensibile ita scien-
tia ad scibile, seu intellectus ad intelligibile : nusquam tamen
sensus similis est scientiæ, neque intellectui.

MEMBRUM VI.

PORRO ne quid operis atque temporis perperam insuma-
tur, illud est cautius animaduertendum, quod non omnium,
neque in omnibus differentia sunt quærendæ. Cum etenim a-
liorum (ut hæc ab alijs discernamus) differentias liceat inqui-
rere, differentiarum tamen differentias quærere non minus e-
rit absurdum, quam substantiarum substantiam, qualitate qua-
litate, magnitudinis magnitudinem. Nihil tamen minus in
ipsis distinguere, diuidere, discernere, nihil vetat. Illud item ad-
uertatur, quod neque qualitate, pro qualitate differentia, sic-
ut neque substantiæ substantiam, neque motus motum dicim⁹,
coloris enim differentia non sunt nisi qualitates, quæ tamen i-
deò substantiales dicuntur, quia secundum eas substantia diui-
ditur, non tamen in eas sed in species, & hæc sunt quæ substantiæ
species indicant. Numeri quoque (Plotinus inquit) differen-
tia non sunt numeri. non enim quinque à tribus per duo diffe-
runt, sed trinario duo à quinque superantur. Sunt quoque non-
nulla quæ apertè se ipsis differunt sicut virtus & vitium, quæ-
dam quæ apertè per aliud ut lapis & planta per vitam, quædam
verò ita se habent ut vicissim mutuò sibi sint species & differen-

tiæ. Sic enim graue & leue sunt species appulsus quas constituunt mobile ad medium & mobile à medio. Rursumque mobile à medio & mobile ad medium sunt species translabilis, quas constituunt differentia grauitas & leuitas.

HASTA.

MEMBRUM I.

QUONIAM sub densis spicisque syluosa vniuersalitati verpibus (quæ fugacium ferarum antra sunt) multæ latent æquiuationes: scrutinium illud nobis aptare consulitur, quod certè in discretiua quadam ratione consistit, quæ nunc quidem à rei essentia sub integra definitione, vel sub eius genere, vel sub eiusdem differentia, nunc verò ab ipsis quæ illam circumstant recipientibus vel similibus, vel comparatis informatur. Multipliciter igitur per membrorum æquiuationis excussionem, atque distinctionem nobis latentia ferarum contingit discooperire & in apertum solem promere cubilia. Plurimæ namque sunt rationes quibus discretionis hasta pertentantes, id ipsum quod pluribus commune dicitur an sola voce, an eadem quoque significatione diffundatur examinamus. Primò enim considerantes illarum rerum (de quibus nomen dicitur) contraria si videamus & illis vnum commune nomen non esse, hoc quod ponebatur iudicabitur æquiuocum. Secundò eorum de quibus nomen dicitur considerata dispositione num ea sub eodem nomine sit diuersa. Tertio & si non ambobus sed alteri, eorum de quibus nomen dicitur, est contrarium. Quarto si eo quod nomen contrarium significat inueniatur contrarietas immediata, quæ in posito est mediata, vel è contra. Quintò si inter vnum eiusque contrarium sit vnum, inter alterum verò atque contrarium ipsius plura inueniantur media. Sextò si ipsum vel contradictoriè oppositum diuersam vel ampliorem habeat significationem. Septimò si oppositum ut priuatio vel habitus, multipliciter significatum sub vno eodemque nomine complectatur. Octauò si ipsius primitiui denominatiuum, vel denominatiui primitiuum nominet, denominetue multipliciter. Nonò si genera significatarum specierum sint distincta. Decimò si specierum significatorum generum sunt diuersæ. Undecimò si ipsorum alia atque alia fuerint differentiæ. Duodecimò si hæc ipsa quibus est commune nomen diuersorum supremorum generum extèr differentiæ. Tertiodecimò si ipsa diuersorum generum sunt specierum. Quarto decimò si ipsa sunt diuersa genera. Decimoquintò si co-

si eorum proxima genera sunt distincta. Decimosextò si contrarij multa sunt genera. Decimosseptimò si significata ipsa secundum prædicationis formam sub illo communi nomine sint distincta, quandoquidem diuersam prædicandi rationem diuersa essendi ratio demonstrat. Decimooctauò si alterum species quædam fuerit, alterum verò sub eodem nomine differentia vel proprietas. Decimononò si alteri eorum intensiuè & extensiuè nomen illud communicetur, non respectu tamen ad alterum condistinctum, utpotè quod intensiorem non suscipit & remissionem. Vigesimo si respicientibus vnamquamque singulorum definitionis particulam, ipsum quod eis est commune videatur vnum atque alterum respicere differenter. Vigesimo primò si vna quidem sit cum vno nomine communis ratio, quæ tamen vni primò, cæteris verò iuxta gradus secundariò per illius primi respectum conueniat. Sic enim primò ab inspectione contrarij perspectam habemus æquiocationem acuitatis, quandoquidem ei quæ vocis est contrariatur grauitas, ei verò quæ cultri, obtusitas. Secundò à nominatorum dispositione, postquam clarum de voce dici viderimus & de aqua, qua videbimus huius turbulentia visum esse iudicem, atque gustum, illius verò auditum, apertam sanè habebimus homonimiam. Tertiò ab altero eorum contrarietate carente: oblectamento enim quod est per aquæ potum contrariatur sitis, nihil autem ipsi quod est per studium. Quartò à mediata vel immediata nominis contrarij significatione, qualis non erat positi, viso enim inter amaritudinem dulcedinemque sermonis, non esse medium, inter eas verò quæ sunt saporis extremitates, esse plura non vanam esse nominis communis significationem percipiemus. Quintò ab vnius vel plurium, pauciorum vel plurimorum mediorum interpositione: à mediorum inquam numero, ut vbi inter candidum fuscumque colorem, plura; inter candidam verò fuscamque vocem vnum tantum (quod est raucum) habetur medium. Sextò à secundum contradictionem oppositi amplitudine, ut vbi videns de habentibus oculos, non videns autem de iis dicitur & de alijs. Septimò à priuatiuè oppositis, si enim sentire dicitur de anima dupliciter, cur priuatio sentiendi dupliciter non dicitur? Sique sanitas æquiocè de anima dicitur atque corpore, cur & ægritudo æquiocè non dicitur? Octauò à casibus iustum multipliciter dictum omni procul dubio & iusticiam multipliciter dici contestabitur. Nonò à distinctione generum vtriusque de saporibus dicitur laudabile iuxta prædicamentum actonis, de animæ verò habitu iuxta prædicamentum qualitatis, quomodò ergo de hoc & illis secūdū vnā prædicabitur ratione? Decimò

ab vtriusque specierum diuersitate, ut rectitudinis secundum naturam, rectitudinis secundum mores, secundum longitudinem, secundum prædicationem, non vnius generis species esse cognoscuntur. Undecimò à differentiarum diuersitate quæ ipsas species (de quibus nomen dicitur) constituunt, vel quæ ipsa genera (de quibus nomen dicitur) diuidunt. Vt vbi aliæ recti moris, aliæ recti membri sunt differentiæ. Hinc enim rectus oculus dicitur quia benè videt, recta tibia quia benè ambulat, & non claudicat, tum etiam quia bene est formata, tum quoque quod malè, si propriam non habet quam nata est habere curuaturam: indè verò recti mores, vel secundum iustitiam, vel secundum temperantiam, vel secundum aliud, vel secundum omne genus. Duodecimò ab eo quod ipsa sunt diuersorum generum, differentiæ, acuta vox in genere qualitatis distinguitur à graui, acutus verò culter ab obtuso in substantia. Decimotertiò ab eo quod ipsa sunt diuersorum generum species, cancer animal, cācer stella, & cancer morbus nomen habere commune videntur, non rationem. Decimoquartò ab eo quod ipsa sunt diuersa genera, bonum ratiociniij, bonum moris, bonum naturæ seu rei, bonum (quod est ipsa bonitas & neque genus est, neque species, neque horum pars) absolutum, vna communi definitione carent. XV. à sub proximo genere citrà subalternationem eorum plurium (quæ dicuntur secundum vnum nomen) diuersitate, vbi canis latrans, canis natans, sub eodem proximo genere specificè distincta mutuò non subalternantur. Decimosexto, ab eo quod contrarij multa sunt genera. Informe enim quod formæ contrariantur, est & quod forma caret, & quod malam habet formam, & quod est ipsa forma. Decimoséptimo, ab eorum secundum prædicationis formam distinctione sub eodem vniuersali, pulchrum dicitur in quid si capiatur ut qualitatis species, in quale autem si ut eius differentia, ut & rationale adiectiuè significans in quale dicitur, substantiuè autem in quid. Decimo-octauo, ab eo quod diuersa sub diuersis generibus sunt prædicabilia, ut candidum quod hîc quidem coloris est species, ibi vocis differentia, alibi niuis lactisque proprietas. Decimonono, ab huius vel vtriusque (quæ secundum idem dicuntur nomen) dictione secundum magis & minus, non tamen ad alterum, vel alterutrum comparatiuè: cum quippe acutum dicatur vox, atq; cultellus: non tamen hic illa nec illa hoc dicetur acutior. Vigésimo, ab eorum definitionis considerata natura, ut cum eclýpsis de Luna dicatur atque de Sole, in specto quod Lunæ eclýpsis est, in pyramidem terræ cadere, Solis autem est inter nos & illum Lunæ interpositio, erit deliquium siue eclýpsis nomine quidem non autem ratione commune. Vigésimoprimo; ab eorum secundum

cundum prius & posterius analoga participatione, vbi sanum eiusdem rationis secundum ordinem quendam participatione dicitur primò de animali, secundò de membro, tertio de medicina, quartò de cibo, quintò de signo, sextò de bono medico. Sanum quoque æquiucè dicitur de doctrina & omnibus his. Uude idem nomen secundum diuersos respectus æquiucum esse potest & analogum. Nec minus interdum idem potest esse vniuocum & æquiucum, vt homo hinc ad sua particularia vniuocum est prædicabile. Ibi vero significans modo viuum, modo mortuum, modo lapideum, æquiucum nomen est.

MEMBRUM II.

HANC autem hastam discretiuam exagitantibus, illud est vbi que cauendum, ne secundum rationem propriam æquiucatis conueniens, sub communi tribuentes ratione, illud temere putemus æquiucum, quod est reuera vniuocum. Cauendum quoque non minus, ne ex alia ratione communi nominis significatum supra & extra suas limites metientes ibi æquiucationem statuamus esse, vnde credere & deberemus abesse longius.

MEMBRUM III.

NON modicum sane ad construendum & destruendum, ad probandum & improbandum, de vero & apparente genere, de veris apparentibusq; speciebus, præsens perscrutationis series potest adferre emolumentum. Sophista quidem laborat quo tentet, vrgeat, & confundat: vbi in vero genere suadeat studeat homonymiam, vicissimque pro generibus homonyma venditare, Dialecticus autem vt distinguat, examinet, atq; probet. Dialecticus enim ei proportionatur qui eodem pharmaco medicare potest & venenare. Demonstrator ei qui hõc medicus est tantum, Sophista vero, ei qui non nisi veneficus esse nouit.

MEMBRUM VII.

SIMILITUDINIS ergo atq; differentia ad plura sese exporrigit utilitas. Primum quidem ad inductionem faciendam quæ ex horum comprehensione excitatur, informatur, firmitatem suscipit & ditescit. Secundo ad conditionales syllogismos quos ex hypothesi appellant: vbi enim transmutatione transpositioneue aliquid est comprobare & determinare tentandum, ibidem plurimum similitudinis atq; differentia valet inspectio. Tertio ad aptiorem definitionum assignationem, hinc enim propinquum genus quod in definitione ponitur

affabre manifestatur. Quarto ad omnis confusionis inuolucra deuitanda: quandoquidem nisi aliquo pacto similitudinum atq; differentiarum rationem habeamus. Quomodo 1. quod secundum nomen vel aliquod accidens est vniuersale vel commune, ab alio quod est per se, essentialiterq; de propriis membris dicibile, distinguemus? Quomodo 2. secernemus à remotiore proximum genus? Quomodo 3. vniuocationem, analogiam, homonymiam detegemus. Quomodo 4. quæ eadem diuersaque apparent: an in rei veritate sint diuersa vel eadem cognoscemus? Quomodo 5. interrogantes cum respondentibus num secundum idem propositum, vel de diuerso tanquam eodem digladiemur, apparere poterit, dum interim sub nominis æquiuocantis vmbra aliud alter defendat aliud oppugnet alter? Quomodo 6. virtutes atq; passiones quæ in eius diuersitatis vel similitudinis fundamento consistunt aspicere licebit? Quomodo 7. à technis quibus sophistæ sunt ad decipiendum efficaciores, præcauebimus.

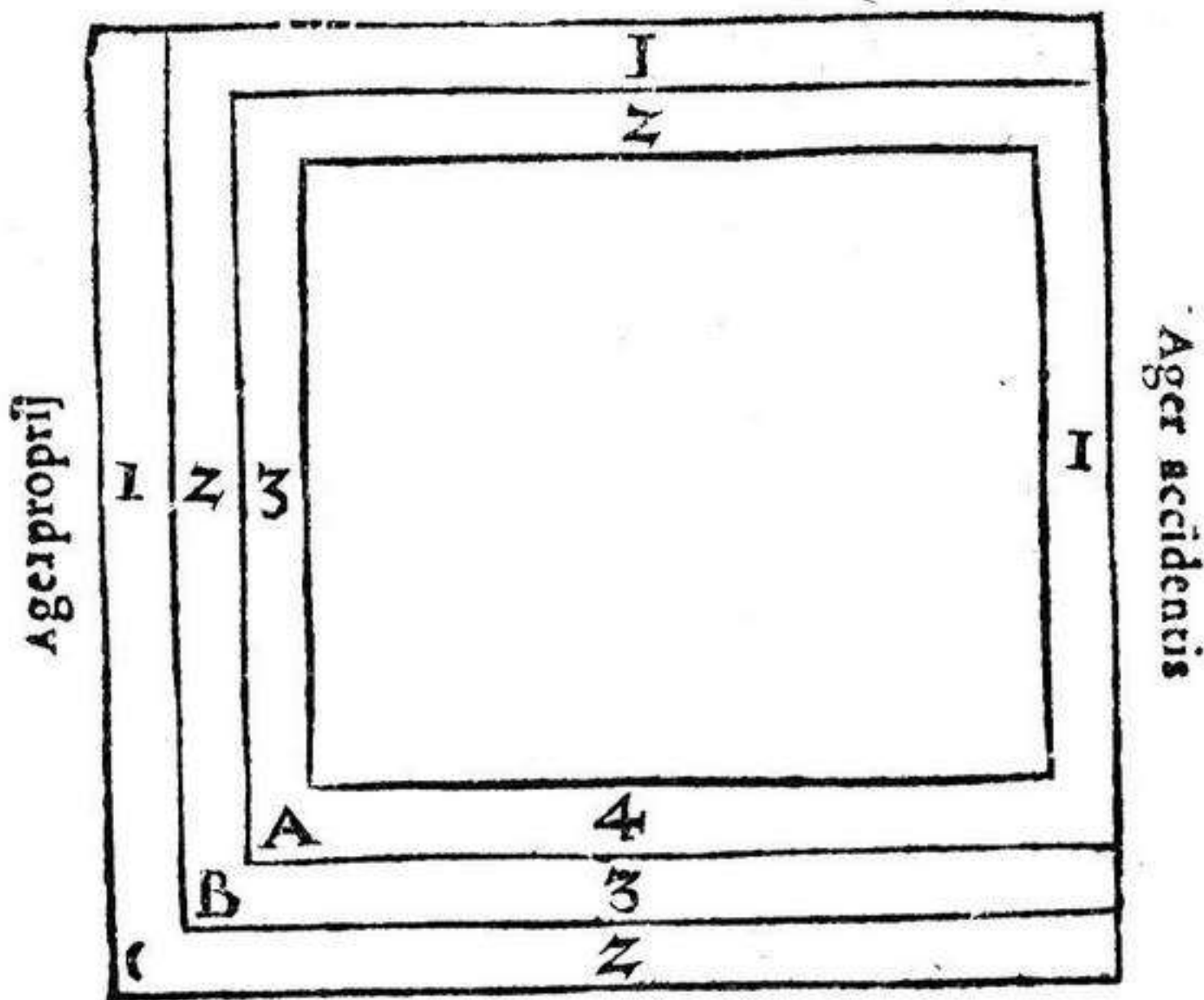
ATRII GENERALIS INSPECTIO.

MEMBRUM I.

PR I U S Q V A M considerationis oculos ad agrorum singulos conuertamus: generalis inspectio quædam præcedat oportet, quam circa quadratæ turris marginem possis circumscriptam intelligere: est quippe ambiens atrium à quo per multiplicem portam ad agrorum liceat omnes atque singulos diuertere. Iam ipsum tribus distinctum septis, intueare è quibus quidem Accidenti A. ad quatuor, Generi B. ad tres, Proprio C. ad duos agrorum circumpositorum portæ patent.

Ager

M E M B R U M II.

PRIMUM ergo septum per A. designatum quatuor con-
 stans lateribus ad accidens refertur, à quo per portas quatu-
 or ad agrorum singulos exitus patet & accessio. Ibi primus lo-
 cus exigit an specierum nulli conveniat quod dicitur Accidens
 Genus, Proprium, Definitio, Differentia, Descriptio. Secundus
 An nulli, an omni, an quibusdam eorum quæ in eadem specie,
 vel genere consistunt. Vbi pro veritate illud est animadverten-
 dū, quod non quæcunq; generi insunt insunt & speciei, quemad-
 modū quæ à toto negantur genere, ab omni itidē specie seiun-
 cta intelliguntur. Nec minus generi quadrare nequeunt, quæ
 specierum nulli inesse conuincuntur: Præter hæc enim quæ iux-
 ta logicam intentionem quæ generi, specieiq; sunt propria, qua-
 tenus videlicet genera sunt & species physice de quibus genus
 prædicatur, speciem aliquam prædicari est necesse: quod de spe-
 cierum quadam vel quibusdam affirmatur, de genere particu-
 lariter tutò confirmabimus: veluti quod de specierum aliqua
 vel aliquibus negatur, de genere particularitar negatum intel-
 ligitur, quandoquidem secundum speciem aliquam est, vel affi-
 citur, quodcunq; afficitur. Quia quod mouetur, secundum ali-
 quam motus speciem mouetur: sicut quod certa vel certis, est
 afficiturve speciebus, idem absolute esse vel affici affirmantes
 non mentiemur. Tertius, an definitioni subiecti repugnat id
 quod dicitur, num videlicet à specie quæ problematis est sub-
 iectum, extet alienum. Quartus, an definitioni Accidentis vel
 Generis, vel Proprii, vel Differentiæ, vel ipsi Definitioni, seu

Descriptio-

Descriptioni repugnet cum tali subiecto vel specie connexio
 Quintus, an contrarium siue generaliter oppositum ostendi
 possit vel huic subiecto adesse, vel hisce subiecti prædicatis. Sex-
 tus, an contrario secundum hoc ipsum vel neutrum contingit
 asserere. Septimus, an hoc posito quod dicitur, contraria si-
 mul esse sequatur, vt in ponentibus ideas idem moueri, & quies-
 cere. Octauus, an vel contraria se concomitari? Nonus, an ge-
 nerale subiectum quod vnum idemq; debet esse oppositorum,
 non sit eiusmodi. Decimus, an è duobus quorum alterum dici,
 vel esse vel inesse oportet, vnum non appareat. Vndecimus, an
 inde contrarie vel contradictorie, vel priuatiue, vel correlatiue
 oppositum absurde consequitur. Duodecimus, an magis ac po-
 tius tale sit minus hoc: si quippe magis delectabile minus bo-
 num delectabile non erit bonum: quod est generale iis quæ se-
 cundum rem ac modum intensiorem suscipiunt & remissio-
 nem, quem sane in omnibus inspicere licet vel secundum esse
 vel secundum dici, vel secundum imaginari, credi fing. Deci-
 mus tertius, an hoc quod dicatur sitne illud, seu tale, magis hoc
 non dicatur, sitne magis tale vel illud, vbi enim voluptas bonum
 est, magis voluptas magis bonum esse debet. Sed quod hoc non
 similiter se habeat in omnibus inde patet, quod non quia libros
 euoluere, parit doctrinam, ideo plures & magis euoluere, ma-
 ior, magisq; vel maioris erit doctrinæ causa. Decimus quartus,
 an cui magis videtur adesse vel inesse, vel quod magis videtur
 esse, adesse, vel inesse, non sit, non adsit, non insit. Decimus-
 quintus, an cui minus, & quod minus videtur, insit, vel sit: hinc
 etenim quod magis videtur erit interitve, simpliciter: vbique e-
 nim modus rei rem supponit. Decimus sextus, an duobus de v-
 no dictis, vel vno dupliciter dicto, ente, vel considerato: quod
 magis est, consideratur & dicitur, non quadrat: neque enim
 quod minus quadrare poterit. Decimus septimus, an ex duobus
 vni applicabilibus, seu de uno opinabilibus, seu verificabilibus,
 quod magis verificari applicariq; videtur non est verum neque
 applicatum. Decimus octauus, an vbi vnum prædicatum simili-
 ter vel æque se habet ad duo subiecta, vel vnum subiectum ad
 duo prædicata similiter est affectum, in altero eorum similis
 non appareat verificatio. Decimus nonus, an vbi duobus duo æ-
 que atq; similiter afficiuntur, ab vno liceat ad reliquum argu-
 mentari. Vigésimus, an hoc, vel tale, illi appositum faciat hoc
 vel tale cum prius ipsum non esset, neq; eiusmodi: seu hoc vel
 huiusmodi fiat per appositum cum prius non esset. Sed hic ca-
 uendum ne quando dulcificam dulcedinem vel dulcem ex eo
 quod dulcorat existimes. vel in eiusmodi alium pertraharis er-
 rorum. Neq; minus cauendum ne ex eo quod inesse vel esse
 vel

vel existimari quippiam magis minusq; dicitur, & ideo inest dicitur, & existimatur, vice versa ab absoluto procedas ad comparatum, Vigessimus primus, an quod alicubi, aliquando, secundum quid, conditionaliter, atq; quodammodo valet: simpliciter valere credatur, asseratur, vel è contra. Vigessimus secundus, an in similibus similiter, quandoquidem si visum habere videre est, habere auditum erit audire. Vbi compositionem incurrendo pro veritate cauendum, neque enim ex eo quod sciens cogitat, quod multum plusve sciens, multum plusve cogitet inferre licet. Idem debemus in proportionalibus inspicere, sicut nempe se habet delectabile ad voluptatem, ita & utile ad bonum. Vigessimus tertius, an ita se habeat & in coniugatis qualia sunt, iustitia, iustum, iustè, iustificatum, iustificabile, iustificare, iustificari, iustificasse, iustificatum esse, & contraria iniusticia, iniustum, & reliqua. Vigessimus quartus, an concomitantia cum ipsis ita compositis conueniant: componitur enim æternitati, inuariabilitas, & centum alia. Vigessimus quintus, an oporteat esse impossibilitas propter ea quæ non consistunt antecedentia: vt si non adsit effluxus æternus ab æterna causa vel principio, vel propria passio, & ratio in æterno subiecto. Vigessimus sextus, an quæ subsequi deberent consequentia vsquam non appareant. Huc spectat quod si positum in posito, propositum in proposito, frequentat postibulum, aut ergo leno, aut mœchus, aut medicus. Vigessimus septimus, an melius est aliter esse vel dici. Vigessimus octauus, an aliter esse non repugnet. Vigessimus nonus, an adsit vel absit subiecti ad prædicatum, vel prædicati ad subiectum inclinatio. Trigessimus an naturalis huius vel illius appetitus impellat vel repellat. Trigessimus primus, an ad euentius nomen vel orationem translatione facta quippiam ad, vel contra propositum delitescat. Huc spectat videre & an nugator idem sibi faciat adesse, vbi vnum ambo significauerint. Trigessimus secundus, an ad connotata respicienti non nihil occurrere possit: qui etenim dicit hominem, & animal, & rationale, & risibile, & nauigatum, & Philosophatum, & alia mille, dicit. Interdum, item ex connotato inuenire & iudicare facilius est, quam ex proposito. Trigessimus tertius, an oppositi vllum sit argumentum, sensus, vel experientia. Trigessimus quartus, an aliud vel aliter, vel oppositum asserenti nulla consequatur absurditas. Trigessimus quintus, an cum plurifariam esse intelligi & imaginari possit, eorum nullo modo valeat. Trigessimus sextus, an rationes quibus quod dicitur apparet, & demonstratur, diluere sit possibile.

MEMBRUM

MEMBRUM II.

IAMO Vt Accidentis margini adiacente atrii parte prætermiffa loca ad tres reliquas ipactantia partes occurrunt. id enim feptum B tribus constans lateribus infinuat. Quorum Primus exigit vt consideretur an respectu eorum quæ specie differunt aut genere, hoc quod dicitur genus, vel proprium, vel definitio itidem habeatur. Secundus, an vnus eorum quæ ad idem genus, proprium, & definitionem eandem referuntur non sit genus, vel proprium, vel definitio: male enim nigrum Æthiopis genus, vel proprium, vel ipsius definitionis partem dixerim, cum de Scytis qui sunt eiusdē specie i dici nequeat. Tertius an differentiam vt genus, genuq; vt differentiam, vel proprium vt genus, vel vt proprium ipsum, vel definitionem loco proprii, vel proprium loco definitionis accepit: stultum est enim accidens commune aliorum loco accepisse, puta pro genere, differentia, &c. Quartus, an ostendi possit non genus, non proprium, non definitionem, sed illi simile esse quod ponitur. Sic contiguitatem pro continuitatis & continuitatem pro contiguitatis determinatione vsurpare consueuerunt: quandoquidem hæc mutui esse modum quendam referant: est quippe contiguitas quædam vel quodammodo continuitas, & hæc illa similiter. At vero in quibusdam hæc non retro cōmeare possunt: est etenim temperamentum mixtura quædam, non tamen temperamentum quoddam est mixtura. Quintus, an quod pro aliquo horum ponitur sit æquiuocum: cancer enim vt de sydere, animali, & morbo dicitur, neq; genus, neq; proprium neq; definibile vnum refert. Sextus, an metaphoricum positum est genus, proprium, definitio: vt tamen iis interdum licet, attamen non sicut Plato qui hominem definiuit inuersam plātam, quod enim poëtis est proprium à philosophis, quorum est abscondita reuelare, non est usurpandum. Licuit igitur Homero mortem definire finem ad quem nati sumus, non autem alio qui secundum rei naturam definire contendit. Septimus, an in omnibus ita se habeat in actione, actu, atq; effectu, quemadmodum in virtute, potentia, atq; facultate, proculdubio itidem in agere & pati, corrumpi & dissolui: sicut enim vicissim est potens videre, ita videns, qui videt, ædificare est agere, ædificatio est actio, Octauus, an subiecti à natura sumatur à casu genus, proprium & definitio: vel subiectum istis natura determinantibus à casu intelligatur effectum. Nonus, an prædicata, vel subiectum, vel hoc & illa sint corruptibilia. Decimus, an hæc non simplicia sint vel simpliciter capiantur, sed iuxta compositionis modum. Vndecimus, an de subiecto quod est in vna Cathegoria capiatur genus, vel proprium, vel definitio ex alia Cathegoria,

vt

ut ab eo effectum est qui animam numerum quédam esse dixit. Duodecimus, an interempto prædicato horum aliquo, speciem remanere non inconueniat. Decimustertius, an species posita aliquid contrarium proprio generi & definitioni suscipiat. Decimusquartus, an quippiam subiecta species communicat quod impossibile est omnino iis quæ sub hoc proprio, genere & definitione militant. Ut enim animam numeri speciem dixisse possumus, vel numeri definitiones & proprietates admittere, si vitam quam anima communicat numerorum nullum cõmunicare valet? Decimusquintus, an in negotiatione suo se habeat modo. Si enim delectabile, quod bonum, quod non bonum non delectabile: sed caue in quibusdã propriis quia si Philosophatiuum quod homo, non ideo quod non Philosophatiuum nõ homo, stante quod non homo non est Philosophum. Decimus sextus, an in contrario contrariũ, seu an contraria contrario. Trasmacho enim apud Platonem iniusticiã bonum consilium affirmanti & iusticiã malum consilium cõtingit asserere. Decimusseptimus, an cum species sit ad aliquid quod per genus & definitionem significatur non est ad aliquid vel e contra. Sed caue ne pro veritate fallaris, virtus enim quæ est bonitatis species ad aliquid refertur. Bonum autem & honestũ quæ genera sunt ad aliud minime referuntur. Nec minus cũ scientia (quæ genus est) ad aliud referatur, Grammatica tamen & Rhetoricæ (quæ sunt eius species) non sunt relativa, sed placet ad Aristotelis imitationem hunc locum (pro Sophistis) cum cæteris adnumerasse. Decimus octauus, an non ad idem sit species secundum se & secundum assignatum genus, proprium, vel definitionem. Sic enim d. A. vbi duplum (quod est multiplici species) dimidii duplum dicitur: multipulum dimidii multipulum dicitur, cuius causam esse dicimus, quod species non secundũ rationem eius generis & proprietatis & definitionis quæ est secundũ illud genus, sed secundum rationem propriam refertur: Idem & e conuerso valet vbi scientia refertur ad scibile non quidem iuxta rationem, qua species habitus est, vel genus grammaticæ, sed secundum propriam rationem qua alicuius scientia est. Decimus nonus, an analogice denominatum, & deriuatiue pariter se habeat ut analogice primitiue denominans. Ut enim multiplici, multiplici proprium & definitio duplo communicatur. ita & dimidio submultipulum. Vigésimus, an genus vel proprium vel definitio in eodem subiecto cum specie reperitur, nullum enim horum est quod nisi cum, in, vel de specie verificetur, siquidem non ritè assignauit qui tristitiam genus iræ & tristitiæ rationem & propriũ, iræ proprium atque rationem dixit, & timorem verecundiæ genus: quandoquidem verecundia est in parte rationali

ira,

ira & timor in irascibili, tristitia in concupiscibili. Vigésimus primus, an non simpliciter, sed conditionaliter & secundum quid aliquod horum affertur de subiecto. Animal enim est sensibile secundum quid, id est, secundum corpus non autem secundum totum, quandoquidem anima non est visibilis vel aliaratione sensibilis. Hic etiam cauendum communiter cum accidentibus, ne quod secundum quid inest, simpliciter inesse vel esse dicatur, aut è contra. Vigésimus secundus, an quod est secundum potentiam genus, definitio, vel proprium, eius quæ est secundum actum speciei enunciauit: haud enim eum qui potest falsa dogmatizare, sophistam, aut eum qui furtim rapere valet, furem dixerim: sed eum qui dogmatizat & qui furatur. Similiter è contra non bene illa omnia secundum actum de hoc secundum potentiam accepto capientur. Vigésimus tertius, an habitus vel habitum significans definito posita, sit ipsius actus genus: vnde ab eo errore qui dixit regimen conualescentium esse medicinam, cum regimen non sit medicinæ species, sed ipsa medicina. Vigésimus quartus, an actum vel affectum positum est ipsius habitus genus, vel ab actu effectiue habitus ipsius definitio desumpta est, vt ab eo qui dixit febrem actionis esse nocumentum cum tamen actionis est effectus quidam febris. An & potentia ipsius habitus accepta est genus, vel secundum illam est definitus: vt si quis mansuetudinem velit esse iræ continentiam & fortitudinem dicat continentiam timoris & abstinentiã à fuga: nam aliud est fortem mansuetumq; esse, aliud vero continentem. Mansuetus enim est qui ira non capitur, continens qui iram à qua capitur, comprimit: fortis qui iram vincit. Vigésimus quintus, an quod sequitur positum est genus, vel secundum ipsum capta est definitio eius quod antecedit, vel è contra: vt qui dicit iræ genus tristitiam, vel tristitiæ genus iram, vbi ex iram tristitia sequitur, vel interdum iram tristitia pariet. Porro hæc vltima loca iuxta oppositam rationem proprio discutendo deseruiunt, quandoquidem non ridens sed risibile, non Philosophus sed Philosophabile, est hominis proprium. Neq; item hoc simul natura vel prius est quam species, sed vbiq; specificã consequuntur propria differentiam, & diffinitur, accidens quod immediatè speciem constitutam consequitur.

M E M B R U M I I I I.

SEPTVM tertium C. duorum laterum complexum admittēs, cui per geminas portas ad geminos agrorum ordines patescit aditus, est proprii: vbi loca ipsi definitioniq; communia in ordinem digesta referuntur.

Quorum primus exigit vt an per se, an per accidens, an semper

per, an aliquando, an absolutè, an respectiuè, seu comparatiuè, an omni, an alicui, an etiam soli, an solum duntaxat adueniat subiectæ naturæ, consideremus. Secundus, an quod inerat, inest, & inerit, non inesse potuerit, possit aut poterit. Tertius, an definitio vel proprium allarum, speciem subiectam non exæquent, utpotè quam terminos eiusmodi excedere videamus, vel contra proprium atque definitio plus quam propositam speciem complectantur: quandoquidem horum vtrumque cum subiecto debeant esse conuertibilia. Quartus, an inter id quod est natura, & id quod est semper, minus distinguens male accepit definitionem, vel proprium: vbi videlicet inter id quod secundum esse conuenit, & illud quod est secundum essentiam nihil prope modum interesse credatur. Quintus, an quod verè totius est proprium aut definitio, de parte dicatur & quod verè, parti proprium toti tribuatur. Sextus, an proprium quasi definitionem tradidit vel è conuerso definitionem quasi proprium. Septim^o, an quod est definitio vel proprium subiecti cum accidente, tanquam subiecti proprium vel definitio enunciatur, vel è contra. Octauus, an aliquid possis idem cum data specie ostendere, cui tale proprium vel definitio non quadret. Nonus, an subiectum sit vnum ex ijs, quæ in eadem diuisione ponuntur, quorum nulli possit hæc definitio vel proprium conuenire. Decimus, an tradat quid res sit: oportet enim (dicit Arist.) ut in definitionibus ita & in proprijs primum afferri genus, deinde reliqua adiungi quæ separent. Vndecimus, an sint notiora quæ adducuntur: etenim proprium, descriptio, atque definitio innotescendi subiecti causa quæruntur, à quo quidem scopo aberrare contingit si ratio desumptorum terminorum adhuc explanatione indigeat, vel 1. quia æquè vel magis difficile sit de illis definire propter rei naturam, vel 2. propter latentem æquiocationem siue subiecti siue eorum quæ de subiecto dicuntur, vel 3. propter metaphoram seu translatiuam significationem, vel 4. ob minus consuetam verbi significationem, vel 5. quia contrarium per contrarium declarare contendat, vel omnino oppositum per oppositum quorum eandem prorsus contingit esse disciplinam, vel 6. quia cuius sit proprium vel definitio non est manifestum nisi eo more quo mali pictores quod agrè per imaginem representant, titulo coguntur indicare, vel 7. quia quod est determinatum per id quod est indeterminatum vel minus determinatum aperire nititur, vel 8. quia quod equaliter determinatione indiget, utpotè quod in eadem diuisione collocatur, vel 9. quia neque per id quod ordine naturæ, neque per id quod ordine nostræ cognitionis probetur antecedit, vel 10. quia quâuis notius sit atque magis in promptu proprium vel definitio, non tamen

quod definitio eique quod talis proprietatis est subiectum quadrent, est idem idem manifestum, vel 11. quia eo utitur quis eodem cuius est proprium vel definitio, ubi videlicet idem capiatur ut notum & ignotum, ut innotescens & innotescendum: ut si quispiam dixerit substantiam cuius species est homo, tanquam animalis proprium vel definitionem, vel 12. quia quo utitur neque natura, neque cognitione præcedit, cuius quoque sensus alterius declarandi sensu concomitatur, & cuius ignorantia posito alterius ignorantia positionem consequitur: ut qui Doctrinam circumscribit dicens eam esse cui ignorantia maxime opponitur. Duodecimus an superfluitatem allata definitio vel proprium admittant, quod erit, Aut 1. quia differentiam adnectat generi talem, qualis vim non habet ut ab aliquo secernat vel 2. quia quamuis sit proprium atque contrahens subiectum in proprios fines illud quod adijcitur, eo tamen detracto nihilominus essentia vel proprietas declarata restat, vel 3. quia aliqua descriptionis definitionisue pars non de vniuersis, quæ sub definito continentur verificatur, Aut 4. quia vniuersali particulare illius subnectitur, aut 5. quia idem sub alio nomine per idem synonymè notatur, aut 6. quia nugatoriè eiusdem fiat dictionis repetitio. Tertiodecimò, an manca sit vel diminuta definitionis proprietatisue allatio, quod erit, vel 1. quia ex positis terminis ab alienis quoque ad suos non est adacta fines subiecta species, quia videlicet non de sola dicitur, quod est expressum: hinc enim differentia intelligitur prætermissa. Vel 2. quia cum vel per se vel ratione generis ad aliquid referatur, correlatiuum tamen illius non indicatur. Vel 3. quod cum sit ad finem non per finem aperitur, sed vel subiicitur, vel illius loco quod est ipsius vel ad ipsum via substituitur.

A G E R A C C I D E N T I S.

M E M B R U M I.

IAM ex atrio per portam septi in agrum accidentis procedenti occurrit ad dextram primò earum rationum numerus, quibus aliquid accidens esse iudicatur. Primò videlicet quia neque genus neque species, neque proprium, neque differentia & de aliquo tamen prædicatur. Secundò quia à substantia separabile & tamen sine substantia nequit esse, per illam etenim retinentem consistit, cui nulla subsistendi ratio potest conuenire. Tertio quia in substantia cum sit ipsa, tamen est tempore posterius

rius

rius. Quartò quia aliud à sua ipsius natura subiectum habet. Quintò quia cum esse nouum habeat, non tamen idè generari creatiue dicitur, sed congenerari: congenitumque haud quidem esse vel existere, sed inesse dicitur & consistere. Sextò quia est in substantia non ut pars in toto. Septimò quia cum sit ut alicubi, non tamen est ut in loco locatum. Octauò quia est in alio à substantia prædicamento tanquam species subordinatum-ue genus. Nonò quia ad nullam substantiæ speciem pertinet. Decimò quia suscipit magis atque minus. Undecimò quia illi est aliquid contrarium. Duodecimò quia genus quod de ipso quiditatiue dicitur est accidens. Decimotertiò quia de quibus ipsum quiditatiue dicitur accidentia sunt. Decimoquartò quia de ipso substantia denominatiue dicitur tantum. Decimoquintò quia ipsum de substantia denominatiue prædicatur. Decimosexto quia prædicatur in quale & dicitur non ut essentia neque ut essentiale. Decimooctauò quia est quo aliquid accidentaliter afficitur. Decimononò sequitur subiectum ut in quo, non ut ex quo. Vigestimò quia eius partes non sunt substantia. Vigesimo-primò quia alicuius respectu est accidens, tale enim non potest esse substantia, quod namque verè est, nulli accidit. Vigesimo-secundò quia non mutatur de subiecto in subiectum, neque de loco in locum, cumque non est amplius vbi erat, iam euanuit: quoniam idem numero non potest esse sine eo in quo est, neque etenim sui est iuris. Vigesimo-tertio quia non accedit ad subiectum neque à subiecto migrat, sed ex ipso resultat & in ipso deperire necesse est. Vigesimoquartò quia sensu tantum imaginationeque attingitur, & supra sensum & imaginationem non existit. Vigesimoquintò non materia, non forma, non compositum, non de hoc prædicabile, neque separata substantia. Vigesimo-secundo quia non est ipsum subiectum alicuius sed potius alicui subiecto mancipatum. Vigesimo-septimò, quia alicuius dispositio, vel habitus vel figura, vel à complexione resultans.

MEMBRUM II.

AD agri verò sinistram descriptas intueri licet rationes, quibus accidentale quippiam habeatur. Tale autem conuincitur. Primò si condistinctum non est essentialiale. Secundò si essentiali secundum quod esse: ita est, opponitur. Tertio si ei quod est per se contrariatur. Quarto si naturali opponitur. Quintò si violentum. Sextò si ab extrinseco. Septimò si non ab ordinato. Octauò si non per se primo aut secundo modo. Nonò si separabile est ab eo quod ipsum suscipit sine eius rationis destructione. Decimò si non habet terminatam determinatamue

causam. Undecimò si non enti propinquum quia non semper, non frequenter, sed raro. Duodecimò si non fatali ordineque certo sed casu vel fortuna. Decimotertio si quod ab eo per se & secundum ipsum causatum dicitur accidentale est. Decimoquarto si à quo ipsum causatum dicitur non est per se causa. Decimoquinto si non forma non essentia, sed mobilis dispositio est. Decimosexto si nihil est cui necessarium ad formalem constitutionem habeatur Decimoséptimò si ubi que contingēs Decimooctauo si ad utramlibet possibile. Decimonono si absque hoc omnia secundum essentiam & esse integra sunt & vera Vigesimo si cum habeat esse vel essentiam, non est essenziale, quid enim essenziale poterit esse essentia? Vigesimo primo si secundum ipsum non definitur sed describitur aliquid, nullius enim essentialem subingreditur definitionem. Vigesimo secundo si non dicitur de genere secundum quod genus est neque de specie secundum quod est species. Vigesimo tertio si quod esse dicitur non est verè sed apparenter. Vigesimo quarto si nihil est cui semper atque soli, vel solum conuenit (quod enim semper calet, per se calet) Vigesimo quinto si aliquando cum sit, non est certum tempus, & si cum alicubi sit, non est certus locus, aut subiectum in quo tunc natum sit esse. Vigesimo sexto si quada, non certa occasione. Vigesimo septimo si quodam respectu non simpliciter. Vigesimo octauo si oppositum non est impossibile. Vigesimo nono si utrumque oppositum sumitur cum alterutro sibi opposito contrarioque subiecto, vel prædicato. Trigésimò si capiantur de vno subiecto ambo contraria. Trigésimo primo si de duobus contrarijs subiectis prædicatur. Trigésimo secundo si coniugata sunt accidentalia: sed caue hic. Trigésimo tertio si similia similiter se habeant & proportionalia proportionaliter. Trigésimo quarto si non est vnius rei vnum, considerato quod vnius rei vna est substantia, essentia, essenzialeque vnum. Trigésimo quinto si anteceditur ab aliquo cui tribuatur: si videlicet consequitur esse alterius tanquam subiecti. Trigésimo sexto si aduenit rei iam existenti in actu. Trigésimo septimo si accedēs non constituit speciem. Trigésimo octauo si recedens illam non tollit neque variat. Trigésimo nono si non est ens simpliciter sed per comparisonem. Quadragesimo si accidens non facit hoc, se huiusmodi magis vel minus magis enim atque minus non variant speciem. Quadragesimo primo, si alio est accidēs tale huic non poterit essenziale esse. Quadragesimo secundo si ablato ipso substantia neque tollitur neque diminuitur, & per eius accessum non ponitur noua, neque antiqua substantia adaugetur. Quadragesimo tertio si ad nullum modorum quibus sub-

stantia

stantia dicitur, referatur Quadragesimo quarto si eius definitio vel ipsum non vnam significat intentionem.

A G E R G E N E - R I S.

M E M B R U M I.

Mox ex atrio per proprij septi portam ad agrum generis egressi ad dexteram quidem ea rationes occurrunt, quibus an verè iuxta logicum sensum sit genus quod ponitur examinare possis. Harum prima requirit ut consideretur. An non in quid sed in quale dicatur, quis enim album genus niuis dixerit, quia de ipsa, calce, lana, & lacte predicatur, per quam de omnibus qualia sint non quid sint possumus enunciare. Gressibile item cum sit animal qualificatum, non est genus. Secunda an non vniuocè sed denominatiuè: non enim albedo dicitur nix, sed alba. Tercia an de æqualibus genus dicitur atq; species: quomodo enim ens, vnum, aliquid, bonum, & similia poterunt sibi mutuò esse genus. Quarta an species de plurib' asseritur quam genus, quis enim credibile genus esse veri dixerit? Huc etiam videre conuenit, an cum specie tollatur genus: oportet enim cum genere tolli speciem non è contra. Quinta an speciem differentia genus quis existimat: ut si quis dicat risibile, vel rationale mortale genus hominis. Sexta an speciem vel aliquod extra genus differentia genus proferant, ut qui aiunt immortale esse quod est Deus vel diuinum. Septima an differentia tanquam genus prolata est, ut si numerus dicatur esse quod est par vel impar. Octaua an sola sub vno genere species delitescat, immò an sola species est quod genus dicitur. Genus enim de pluribus dicitur speciebus. Huc pertinet error accipiētis lineam tanquam longitudinis genus, cum extra præterque lineam non contingat longitudinem consistere, nec esse. Nona an aliquid generi contrarium sit, speciei verò quæ de ipso dicitur nihil. Decima an generi aliqua species est contraria? non enim generi sed in genere debent esse contraria species. Undecima an aliquid est speciei contrarium, quod in hoc eodem genere non consistit. Duodecima an quod positæ speciei contrarium dicitur in nullo est genere, immò vel fortè & ipsum genus est, sicut videre licet in bono & malo, quæ non vnius sunt generis species, sed contraria genera. Decimatercia an quod ponitur genus suscipit rationem speciei? species enim suscipit rationem generis, non è contra. Decima quarta an res per genus denominata per aliquam differentiam non differant: Sic enim quod est propositum nullius rei potest esse genus: cum etenim alba species non differant

inter se, album non poterit eorum esse genus. Decima quinta an quod est omnia consequens, pro genere vel differentia capitur: ens enim & vnum non sunt decem prædicamentorum genera neque consequenter eorum quæ in illis continentur. Decima sexta an quod æquè consequitur omnia, alterius cœqualis positum est genus. Vnum enim non dicitur de ente, neque ens de vno: Similiter & alia transcendentia non possunt mutuò sibi genera esse atque species: quandoquidem horum vnum non prædicatur de pluribus quam singula, omniaque alia. Decima septima, an quod assignatur pro genere non de subiecta specie dicitur, sed potius in subiecta est specie: nunquam enim accidentia substantiarum possunt esse genera: album etenim de niue dicitur non propriè ut de qua sed ut in qua. Decima octava an secundum comparationis gradus verificetur genus: ad species enim non refertur nisi æqualiter. Decima nona an ex eo quod ipsum suscipit magis & minus, species verò non, inferre liceat positum esse non genus: sicut errasse dicitur qui definiuit dubitationem æqualitatem contrariarum cogitationum: cum tamen in re datur remittaturque dubitatio, non autem æqualitas. Vigesima an non substantiuè essentialiterque dicitur sed adiectiuè. Vigesima prima an eorum quæ secundum analogiam quandam dicuntur credatur esse genus: cum enim ens secundum diuersam rationem dicatur de substantia, incorporea & accidente & horum intentionibus quæ non entia sunt, sed entium: nulla horum omnium poterit esse genus ratione. Vigesima secunda an respectu eorum quæ specie non differunt genus habeatur: ut si infecabile linearum dicatur esse genus cum idem de infecabilibus dici nequeat. Vigesima tertia an sub mala generis definitione generis iudicium militare contingat. Pirroniani enim definiunt genus communitatem, quæ permeat in singularibus: ut homo est qui permeat singulos homines, species verò dicunt in vnoquoque proprietates, ut Theonis, Dionis, Philonis. Sed locus iste potest esse communis omnibus problematibus, sic etenim & ex mala descriptionis, definitionis, & accidentis definitione, iudicia de ipsis falli contingit & fallere.

MEMBRUM II.

ADagri verò læuam aliæ tibi sese offerunt rationes, quibus inquirere licet an verè iuxta naturalem sensum subiectæ speciei propositum genus assignetur. Harum prima examinare docet, an quod ponitur genus sit speciei participes: species enim generum non genera specierum debent esse participia. Secunda an de aliquo verè dicatur species de quo non

non dicitur genus. Quis enim scibile aut ens, opinabilis dixerit esse genus, cum non entia, & que falsa sunt opinabilia nihilominus esse constet? Tertia an aliud est assignatae speciei gen⁹ quod neque continet illud, neque continetur ab illo: quis enim probet scientiam iustitiæ, vel iustitiam scientiæ genus, esse. Quarta an quamvis sub eodem generalissimo contineantur, condistinctorum tamen generum sunt species, ut scientia & iustitia quæ in genere habitus seu dispositionis sunt qualitatis species: quorum tamen alterum intellectus, alterum verò voluntatis est habitus iuxta duos diuisi generis contradistinctos ramos. Quinta an sub duobus generibus, quæ mutuò non subalternantur vel etiam ad eundem non reducuntur subalternationis ordinem appareat. Sexta an extrema positi medij sint, in alio genere. Septima an medium positi extremi vel extremorum in alio contineatur genere vel sit aliud genus. Octava an ex eo quod genus est alicui contrarium, species vero nulli contrariatur, aut è conuerso, possis aliquid inferre vel pro veritate vel pro tentatiua. Porro pro vero cauendum est in iis quorum contrarium est innominatum. Sanitati namque aperte contraria est egritudo, cum tamè non minus febri & ophthalmiæ sit aliquid contrarium, sed quia innominatum hoc est, ideò neque esse aliquis existimabit. Ad generalium ergo intentionum dictiones est confugiendum, quales sunt incommensuratio quædam, intemperies quædam, quædam indispositio. Nona an quod in eodem est subiecto, vel circa subiectum idem, tanquam sit circa genus idem capiatur: parum namque, nimium, atque mediocre circa eandem contingunt esse subiectam materiam, vltimi tamen genus est bonum, reliquorum verò malum. Decima an genus earum quæ connumerantur specierum non sit idem. Undecima an aliquod huic generi superiorum de assignata non prædicetur specie, quandoquidem de quo inferiora prædicantur, & superiora in eadem coordinationis scala prædicari necesse est. Duodecima an nulla differentiarum in quas dispescitur genus deposita prædicatur specie, quomodo enim de anima numerus prædicabitur cum neque parem hanc possis dicere neque imparem? Decimatertia an species alicuius generis contrarij particeps inueniatur, quomodo enim illud huius poterit esse genus? Decimaquarta an quod in genere speciei opponitur est priuatio & forma: in nullo enim eodem genere hæc esse possunt. Si quippè visus est sensus, cecitatem necesse est esse insensibilitatem. Decimaquinta an male distinxit quod est circa aliquid vel in aliquo eque ac si eiusdem species sit habendum vel genus: ita enim memoria est circa scientiam & cum scientia,

sicut & hæc circa illam & cum illa, quocirca incongruè quispiam retentionem seu continētiam, siue mentionem scientiæ putauerit esse genus memorię. Decima sexta an non habitum habitus, potentiam potentię, actum actus genus posuit: sed vel habitum potentię, vel actum habitus, vel horum aliud aliud. Decima septima an item affectum affectionis, vel affectio affecti est positum genus: sicut ab eo qui immortalitatem (quæ vitæ æternæ est accidens, siue passio) appellauit vitam sempiternam, Decima octaua an passionis genus patiens, vel patientis genus passionem: ut ventum d. aërem motum, ventum aëris motum dicere debuisset: siue enim moueatur, siue quiescat aër nihilominus erit: ideò si ventus esset aër, esset etiam illo quiescente ventus. Semper enim genus prædicatur de specie quiditatiuè: ut etenim dicere possumus homo est animal rationale, ita & perpetuò dicere possumus, homo est animal. Atqui si ventum aërem motum dicere lubeat, sit ibi aër, non ut genus, sed ut cui genus attribuitur, quemadmodum & niuem dicere aquam cōcretam, lutum terram aqua agglutinatum: non tamen ideò lutum est terra, neque nix est aqua, neque vinum, ut dixit Empedocles, est aqua in ligno putrefacta: quia non est genus quod de specie non dicitur absolutè etiam. Iam ergo si non est verum dicere vinum est aqua, neque verum esse potest, vinum est aqua putrefacta. Decima nona, an vbi cum speciei tum generi est contrarium, melior species in genere deteriori collocatur. Hunc locum Themistius, asserit esse Rhetoricorum, quia vermis & musca vilior est imagine Lunę area: sed obstat Auerroes d. nullum inanimatum animato præstare nisi secundum positionem duntaxat. Sed vterque (licet implicitè bene sentiant) expresse errat non ad intentionem contradicens, at nos hic loca iudicare non autem res intentionesque definire instituimus, Vigesima, an cum idem vna habitudine duobus adtribui contingat quorum alterum altero melius est, in deteriori tamen collocatur: ut cum anima ad motum pariter se habeat atq; quietem (quam quia permanentia quędam est, præstare fatendum) in genere motus eam collocans errauit. Vigesima prima, an quod ponitur genus est materia alterum de quo dicitur est species in materia, vel è contra id quod est materia, & id quod est species siue forma. Materia enim & forma seorsum genera sunt minimeque alterum alterius potest esse species. Ad hæc materia physicè capta non potest esse genus: quænam enim differentia potest esse materię, si omnis differentia actus & qualitas est quædã? à materia tamē est aliquid quorū dã, certūque genus, putà materialium: cum hoc tamē materia nec gen⁹ neque certa cōpletaque species esse potest. Vigesima secunda, an corporei incorporeique gen⁹ idē

est allatum, similiter æterni & corruptibilis, realis & intentionalis, physici & metaphysici, mathematici & naturalis, eius quod sub more & eius quod est sub contemplatione positum, vel aliorum similiter differentum, seu (vt proprius dicam) diuersorum, quæ nunc quidem genere, nunc vero plusquam genere differentia dixit Aristot. Vigesima tertia, an elementa corporum vt corporum genera sunt adducta, ita enim elementa corporum non sunt corpus, sicut nunquam elementa magnitudinis sunt magnitudo, elementa numeri non sunt numerus, elementa orationis non sunt oratio. Vigesima quarta, an partem quispiam posuit genus totius: male enim corpus animalis genus dicitur: quinimo neque corpus animatum prout ab animante quid distinctum proprie significat. Vigesima quinta, an locum aut tempus aut aliud huiusmodi eorum quæ in loco & tempore sunt genera sunt accepta, vel è contra, id quod est in quo acceptum est species eius quod est in. Huc spectat considerare quod uniuersaliter ipsum quod sui iuris est & susceptaculum & id quod est alterius & in alio non possunt mutuo genus esse atq; species, locus enim, pater, scientia, secundum id quod significant alicuius sunt, ignis vero, lignum, aqua & similia per id quod primo significant, magis aliquid sunt. Vigesima sexta, an species ex sua natura ad plura genera pertinens in vno intelligatur velut inclusa: haud enim latro vel fraudulentus est qui eligit & non potest rapere vel fallere: neq; qui potest & nõ eligit, sed qui potest & agit. Hunc locum falsum dicit Themestius, Auerroës autem consideratione indigere iudicat, nobis autem sufficit indicare, quia (vt diximus) generalem tum pro scientificis tum probabilibus argumentationibus inuentionem instituisse volumus: & ideo plura quæ non possunt esse certa principia (quia ab Aristotele sunt allata) non prætermittimus. Vigesima septima, an definitio generis propositæ speciei aptetur: vbi diligentius est inspiciendum. Vigesima octaua, an ex defectu considerationis vel ex ignorantia vel peruersa opinione & definiendi ratione, species cum genere synonymum esse censetur, vt qui idem lationem dixit & mutationem secundum locum: si quædam citra loci mutationem deferantur, vt quæ circa fixum centrum circumeunt. Vigesima nona, an quæ sub posito genere numerantur accidentaliter, tantum differre possis ostendere, vtpote forma, figura, complexione, secundum magis & minus, melius & deterius eiusdem qualitatis participatione. Trigesima, an ab vna generis specie in alium transitum nõ esse generationem, vel corruptionem, sed alterationem possis convincere vel persuadere: sic pythagorici & alii multi profundioris philosophiæ animatorum omnium alia ab alia solis or-

ganorū figurarum temperamentorūq; adiacēris distinguentes animam vt speciem vnā non autē vt genus vnum accipiūt. Trigesimaprima, an vel eadem in omnibus verificare possis aliqua ratione accidentia, operationes, actus atq; potentias, secundum aliquam tamen analogiam, proportionem, vel graduationem: ita enim in quibusdam actus animæ iidem non sunt sensibiles, & expliciti propter materiæ crassitatem & hebetudinem, quemadmodum & in aliis propter molis exiguitatem, membra, quæ certe, habentur distincte non valebis accipere vel intueri iuxta illud Epicurei poëtæ:

Primum animalia sunt iam partim tantula, eorum

Tertia pars nulla vt possit ratione videri:

Harum inest unum quoduis quale esse putandum est?

Quid cordis globus aut oculi? quid membra, quid artus?

Quantula sunt? quid præterea primordia quæque

Vnde anima, atque animi consistet natura necesse est.

Nonne vides quam sunt subtilia, quamque minuta?

AGER PROPRII,

MEMBRUM I.

A PROPRII præterea septo ad agrum eiusdem exeunti paucula occurrunt loca: quorum Primus exigit vt consideretur, an minime distinctum sit quod inest alicui per se ab eo quod inest alicui per aliud atq; secundo. Cum enim superficiem proprium sic esse coloratum atq; corporis: fallitur quispiam non considerans quemadmodū superficiem vere, proprie primæ atq; corpori vero per ipsam appropriatur Secundus an subiectum quasi proprium traditū est eius, quod in subiecto est: vt qui ignem esse dixit proprium corporis elementorū subtilissimi. An quod inest per participationem traditum est, vt proprium vt ab eo qui dixit hominis proprium est esse pedestre bipes, tale enim quia ad rei quidditatem pertinet & est differentia quædam quæ de specie prædicatur, proprii rationem non admittit: nusquam enim genus vel differentia cuius res est particeps, esse potest subiectæ speciei proprium. Quartus, an rei iam perfectæ, & in actu integro constitutæ aduenit: proprium enim licet sit formæ substantialis naturaliter immediateque consequituum, actus tamen differentie substantialis & proprietatis simul tempore, immo secundum eiusdem formalis esse rationem de subiecto verificantur: licet ad ordinem quendam respicientes sciamus alterum ab altero dependentiam habere hinc male quispiam philosophari vel nauigare vel ridere dixerit homini proprium: sed bene philosophabile, nauigabile, risuum,

feu

feuribile. Quintus, an cum defectu proprium assignatur ob o-
 missam proprietatis conditionem, vbi videlicet quod nūc, sicq;
 propriū est simpliciter & absq; modificatione propriū expres-
 sit. sedere enim in cathetra non potest esse Socratis propriū, sed
 in certo loco definitoque tempore. Sextus, an tale sit proprium
 quale non aliter quam sensu cognoscatur: si quidem incertū sit
 omne sensibile vbi extra sensum fuerit constitutum, absens e-
 nim ignorabitur an adhuc insit. Mitto ea in quibus necessa-
 ria quidem consequitione rem veluti præsentem liceat existi-
 mare. Male igitur solis proprium dicitur esse astrum splendidis-
 simum eorum quæ super terram deferuntur: cur enim sensui
 notissimum est adhiberem vtpote quod supra terram defera-
 tur: quandoquidē vbi occiderit, an & supra terrā deferatur, sen-
 sus non cognoscit? Septimus, an plura attulerit agglorantque
 propria, vt quid Ignis proprium esse inter elementa tenuissi-
 mum atque leuissimum: Vt enim definientem præter sermo-
 nem quod essentiam declarat, aliquid amplius addere non de-
 cet, ita & ex propriis præter vnum selectissimumque non est v-
 tile apponere alterum igitur illorum sufficere poterit cum nō
 minus vnum de sola specie dicatur quam vtrumque. Octauus,
 an quod natura inest, non tanquam natura inditum est apposi-
 tum: peccat enim dicens hominis proprium habere duos pedes
 & quinque digitos non addens hanc dictionem NATURA, siqui-
 dem per accidens aliter esse potest, & hic locus quinto affinis
 est. Nonus, an ita effectum est vt aliquid sui ipsius proprium sit
 prolatum, vt qui dixit decorum esse honesti proprium: vbi in-
 ter decorum & honestum nullam possimus efferre differenti-
 am. Decimus, an sicut relatiuo correlatiuum acceptum est
 proprium: ita altero relato alterum: ex hoc enim quod exu-
 perans non est dupli proprium, scimus exuperari non esse pro-
 prium dimidii. Undecimus, an sicuti quod dicitur secundū ha-
 bitum, est habitus proprium, ita priuationis proprium est quod
 dicitur secundum priuationem: Si enim surditatis proprium
 non est vacuitas sensus, neque sensus com potem esse, erit audi-
 tus proprium. Duodecimus, an in similitudine se habentibus ita
 se habeat: cum enim ita sit affectus medicus ad faciendam sani-
 tatem, sicut ædificator ad faciendam domum, si huius non est
 proprium hoc facere, neque illius alterius illud agere propri-
 um est. Neque alius est proportionaliter se habentium locus
 est, si enim non alia ratio est inter A. & B. quam A. & C. & A. nō
 est proprium ipsius B. neq; certe erit ipsius C. proprium. Cæte-
 rum si A. proprium est ipsius B. non propterea proprium erit &
 ipsius C. quandoquidem idem multarum rerum non potest esse
 propriū. Decimustertius, an quod esse dicitur nō est proprium

eius quod esse dicit: ita enim neq; corrumpi erit eius proprium quod corrumpitur, neq; fieri eius quod fit. Vt etenim hominis proprium non est esse animal: ita nec ipsi hominem fieri erit proprium ipsum fieri animal, simile de nasci, viuere, interire, & id genus aliis est iudicium. Decimusquartus, an ex idea proprietas est delata ad subiectam speciem: non enim quiescere proprium est hominis, si eidem non qua homo sed qua idea conueniat. Sed hic locus additus est ab Aristotele propter occasionem carpendi, potius quam propter usum aliquem quo valeat. Decimusquintus, an potestate proprium ad id quod non est accommodatur: Si enim non sit animal respiratiuum: nihilo tamen minus aer erit: quocirca respiratiuum esse non erit aeris proprium, ultra, non omnem aerem respiratiuum esse constat. Decimussextus, an superlatiue proprium est dictum, vbi re corrupta nihilominus, manebit nomen alteri conueniens: Si enim proprium ignis statuatur esse leuissimum: si fiat aut fingatur ignem non esse amplius, leuissimum corpus remanebit aer: quare inconuenienter assignatum est proprium. Omnes hi loci ad logice concludendum deseruiunt, & quidam ex iis sunt nihil satis probabiles.

ANGULUS DESCRI- PTIONIS.

MEMBRUM II.

EX hoc ipso igitur proximeq; præcedenti septo, descriptionis rationes, conditionesq; desumere licet, ex eo enim descriptio ab exacta definitione differt: quod hæc essentiali differentia à cæteris omnibus sub posito genere subiectam speciem determinat, illud vero accidente proprie proprio, quod conuenit omni, soli, atq; semper ei de quo verificatur. Vbi vero accidens est quidem proprium sed non toti conuenit speciei vt Astrologatile homini, leuior erit hominis descriptio: leuissima vero si ex iis quæ non perpetuo (quamuis soli) conueniunt. Præter hæc vero vbi alius generis accidentibus contractum genus de specie prædicari contigerit, nulla prorsus artificiosa poterit esse descriptio. Est autem & locus communis cum descriptione, definitioni, quod si cui contra totam descriptionem definitionemque argumenta non suppetant, quia ipsum ita non est apertum: contra partem notamquæ recte tradita non videatur, est agendum: manifestum est enim quod hac euersa, totum non subsistat.

AGER DEFINITIONIS.

MEMBRUM I.

IN agro definitionis prima sedes exigat ut videatur an indefinitum, indeterminatum, infinitumque pro genere sit appositum: ibi namque re vera sine genere allatam possumus asserere definitionem, si tamen eiusmodi dictionem ita licet appellare: tale est ut si quis corpus definire volens dicat esse id quod habet tres dimensiones. Omittens genus (ait Aristoteles) non dicit quid sit, quia cuiusque rei essentia est cum genere coniuncta. Secunda, si definitum non ad omnia ad que spectat aptatum fuerit. Ut qui grammaticam artem congrue loquendi definiunt, quando quidem recteque scribendi debuissent addere. Si quippe alterum horum ad rectam grammatices definitionem iusticeret: plures eiusdem rei possent esse definitiones, quod inconuenit. Tertia si complere existimans velut omnibus adaptando, aliquid quod minime necessarium est adcopulet, ut si quis medicinam definiat artem cognoscendarum morbi sanitatisque causarum: cum æque horum alterum accipere possit, quia idem important ambo quod vnum, nec minus idem vnum, quod alterum. Vnde nunc istum nunc illum accipiendo terminum, non est duas vel diuersas quoquo pacto adducere definitiones sed eandem prorsus. Quarta, si ei quod per se adest definitio, apponitur id ipsum quod per accidens & oblique, ut si quis medicinam definiat scientiam inducendæ sanitatis atque morbi: horum enim alterum licet tam vere non tamen ex directo conuenit. Quinta, si est explicatoria, sufficit enim quod magis explicat. Sexta, si non proximum genus adduxit: hoc enim allato omnia intelliguntur allata superiora, non autem illis allatis omnibus, hoc solum. ideo vel proximum est apponendum genus, vel si lubeat remotius adduxisse, sit tamen ita ut differentiarum omnes quibus proximum genus determinatur adferantur. Septima, an duobus allatis quasi compositis, contingat ut definitum neutri attribuat ut si iusticiam definiens dicat, hanc esse temperantiam & fortitudinem: duobus enim prolatis in medium, quorum uterque è duobus alterum duntaxat habeat: euenit ut ambo simul accepti sint iusti, singuli vero non: quemadmodum accidit duos habere minam, quorum tamen neuter minam habere dici possit. Mirro quod cum sit fortis quis, & temperans, fieri tamē potest, ut si ambitiosus, unde idē iustus erit & iniustus. Octaua, an ubi partes attulerit, putet quispiam se definisse totum, cum

perspicuum sit nihil prohibere quominus partibus existentibus
 eorum non existat: non enim panno & tela existentibus, est
 indumentum. Nota, an à proxime dicto cauenti cum dicat
 rem definitam non esse hæc, sed quod ex istis constat, obli-
 stat vel quod non est natura comparatum vt vnum fiat ex iis
 quæ dicta sunt. Vel 2. quod non in vna re prima insint. Vel 3.
 quod simul cū toto partes non intereant. Vel 4. quod totū bo-
 nū est aut malum, partes vero neutrum. Vel 5. quod totum est
 cum altera parte synonymū. Vel 6. quod modus compositionis
 non explicatur, quia non omni quo lapides & ligna componan-
 tur modo sequitur domus esse. Vel 6. quod distinguit hoc esse
 hoc & illud, ab eo quod est hoc esse hoc ex illis: panis enim est
 ex farina & aqua, sed non est farina & aqua. Vel 7. quod in pe-
 ctis modis quibus alterum cum altero dicitur, nullo modo hoc
 esse constet, vt hoc cum illo faciat istud. Accidit enim male de-
 finitam esse fortitudinem dicendo eam esse audaciam cū recta
 ratione: quid enim dices de eo qui audet occidere & rectam ha-
 bet circa medicinalia rationem? num & audacter recteq; cogitas
 in medicinalibus, est fortis? Vel 8. quod non dixerit qualis com-
 positio sit: qui enim definisse potest carnem cum non allato
 modo quo est, dixit esse compositionem quatuor elementorū.
 Decima, an vbi accidit vt contrariorum ambo in eodem & que
 reperiantur, per alterum tantum modo definiuit: vt qui animā
 definit substantiam scientiæ capacem, cum non minus sit & i-
 gnorantiæ capax. Undecima, an non ad primum est relata sub-
 iectum hæc quæ ad plura pertinet: vt si prudentiam definiēs ho-
 minis vel animæ virtutem: cum eius subiectum primum sit po-
 tentia rationalis, quæ est animæ. Huc spectat si subiectum pro-
 prium non est allatum, vt vbi dicitur valetudo symmetria cali-
 dorum & frigidorū: non enim vbiq; hanc symmetriam, valetudi-
 nē dicimus, neq; omnis imbecillitas sensus, est somnus nec omni-
 bus partibus natura coniūctis, separatis dolor accedit, nec qui-
 buscunq; contrariis rationibus inest dubitatio. Duodecima, an
 inter effectiuum & id quod fit, vel inter actum & id cuius est a-
 ctus non distinguatur: Separatio enim partium natura iunctarū
 non est dolor, sed affectus quædam quæ ex illa sequitur. Tertia
 decima, an aliquid addatur quod definitionem castrat, vt factū
 vbi definitioni lineæ, communiter addunt, cuius extrema sunt
 duo puncta. Quartadecima an vbi subiectum constituit, forma
 capiatur veluti subiecto adueniens: vt vbi anima definitur a-
 ctus corporis organici potentia vitam habentis, vbi ipsa non ad-
 uenit organico corpori, sed ipsa apparat, facit, & organizat si-
 mul atq; viuificat. Animatū enim proprie est pars animalis quæ
 recipit animam, vt pote corpus quod idem sine anima inanima-
 tum

rum dicitur: ideo animal non vere dicitur, animatum, sicut corpus coloratum non est corpus & color, sed corpus quod recipit colorem.

A N G U L U S   D I F- F E R E N T I Æ.

M E M B R U M   I I.

IN differentia vero ubi totum videtur consistere quod definitionis est formalis pars, utpote qua specificus actus designatur, diligentissime inspicere oportet. Primo considerando an hæc sit positi generis differentia. Secundo, an forte non differentia, utpote quia in diuisione aliquid illi oppositum non perspiciatur. Tertio si per ipsam genus non diuiditur. Quarto, si cum hoc quod diuidit genus etiam speciem non constituat. Quinto, si opposita differentia generi adueniens non est alicuius speciei constitutiva, neque etenim hanc quæ posita est, specificam licet appellare. Sexto, si per ipsam genus tam quam per negationem diuiditur, vel ipsi negatio opponitur. Hic locus est suspectus. Septimo, si non significat quale. Octauo, si definito non insit nisi per accidens. Nono, si hæc generi potius attribuat, ut esse sine latitudine tam bene longitudini quam lineæ tribui videtur Aristoteli. Decimo, si de ipsa genus prædicatur: hoc enim non dicitur de aliis quam de speciebus: quod si dicimus vere rationale est animal, non intelligimus de ipsa differentia quæ adiectiue significatur, sed ibi rationale, substantiue capitur, quatenus videlicet idem significat quod homo, qui est rationalitatis subiectum: idem de conuertibili prædicatione rationalis cum homine, & prædicatione de cæteris inferioribus esse iudicium intelligit Aristot. Undecimo, si non sit specie prior: sequi enim oportet post ipsum cuius diuisiva, & illud cuius est constitutiva præcedere. Duodecimo, si alius generis inueniatur esse differentia. Tertiodecimo, si cum ponatur eius quod est ad aliquid ipsa non sit ad aliquid, sicut enim scientia est ad aliquid, ita & actiuum, contemplatiuum, & effectiuum, dicit Aristoteles. Quartodecimo, si differentia definitio alia etiam rei conueniat. Hæc tenus bene. Addit exemplum suspectum Aristoteles, dicens. Ut qui dixit imparē numerum esse numerum habentē medium, quia medium habere conuenit lineæ & corpori, & orationi. Ad dicimus nos quod hæc differentia sub genere numeri est potissima & nullam recipiens reprehensionem. Esset autem vaga differentia si ibi numerus sumatur iuxta rationem æquiuocam propriæ & metaphoricæ significationi iuxta genus multiplex. Ideo non est pro veritate leuiter exagitandus & assumendus iste locus.

A N G U L U S

ANGULUS IDENTITATIS.

MEMBRUM III.

Hic etiam spectare videtur ut ex opposita veluti quadam ratione locos identitatis. differentiae locis adiacentes intueamur. Sic enim an definitio definito congruat descriptioq; descripto secundam generalem rationem iudicare licet. Consideretur ergo primo in coniugatis si illa fiat idem, ut destruas, vel confirmes positorem identitatem: idem enim fortitudo erit atq; iusticia, si nullam inter iustum fortemq; inuenias differentiam, itidem in oppositis concomitantibus, potentia actiua, passiuaque agere ipso atq; pati. Secundo, an iuxta comparationis gradus non differant. Tertio, si ambo eidem eadem. Quarto, si idem ambobus idem. Quinto, si quæ uni accidunt & alteri. Sexto, si quibus vnum accidit & alterum. Septimo, si idem vtriusq; genus, vel eadem vtriusq; species. Octauo, si alterum intenditur remittiturq; non vtrumq; vel neutrum. Nono, si eidem vtrumq; appositum non facit vnum totum. Decimo, si ab vtroq; eodem sublato non remanent idem. Undecimo, si potest alterum esse sine altero. Duodecimo, si non idem denotant nomen unius & oratio alterius. Decimotertio, si oppositum cum opposito, & propositum cum proposito. Decimoquarto, si contrariae differentiae de contrariis prædicantur.

Loca hæc cum definitionis locis mutuam sibi opem suppeditare, per se potest omnibus esse manifestum, neq; difficile est ad proprium, ad descriptionem & vbiq; conuertibilem exercere intendimus prædicationem applicare. At in his omnibus illud est considerandum quod vbiq; est pluralitas, vera identitas esse non potest: per veram quippe identitatem plura esse desinunt: vbiq; igitur est distinctio & pluralitas necessarium est intelligere differentiam aut genere, aut specie, aut numero: & vbiq; est proprius numerus, propriaq; ratio & distinctio, non potest esse identitas & (per necessariam consequentiam) naturalis æqualitas: quidquid sit de logicis, mathematicis, metaphysicisq; communibus rationibus, quæ in species æqualitate quadam effusa communicantur: quod ita tamen est, ut omnia in habitudine mutua reciprocaq; ad vniuersale vnum sint æquale & idem: at non ideo, iuxta proprias rationes duo numero distincta poterunt vspiam esse idem æquale, magis quam duo possunt esse simpliciter vnum, quæ tunc poterunt exacte æqualia dici, quando erunt vnum. At vero quando erunt vnum non erunt

erunt æqualia, quia idem sibi non dicitur æquale. Quare vbi distinctio & numerus est, neque idēitas esse potest nec æqualitas.

CAMPI BIVIA.

FACULTATEM dignioris meliorisque cognoscendi iudicandi que oculis ratiociniij exposita campi biuia requirunt. Quocirca haud ineptè factum vbi ancipitis comparationis definiendæ notæ describuntur. Hic primò generaliter inspiciendum consulitur ad ipsum multiplicis quæstionis genus putà quid, quale, quantum, quo, vnde, ad quid, cæterasque, quibus sciscitari consueuimus notas, est animaduertendum. Secundò ad absolutorum prædicatorum genus. Tertiò ad genus respectiuorum. Quartò ad omnis diuisionis, distinctionis que membra, quorum alterum certè melius. Quintò ad omnes cuiuscunque generis terminos quos posses è quocunque discursa memoratis que orationibus desumere. Sextò ad artificiosæ combinationis multiplicem rationem iuxtà formam quam in libro de Architectura Lulliana insinuauimus. Quibus omnibus alterum comparabile cum altero conferamus alterum altero minus vel magis præstans esse necesse est. Porrò specialium particularium que locorum quæ ab Aristotele indicantur minimè contemendam esse duco inspectionem. Quibus iubet inspiciendum, primò, quid firmitus & diuturnius. Secundò, quid antiquius. Tertio, quid magis eligat prudens, bonus, studiosus. Quartò, quid secundum meliorem disciplinam, sensum, ingenium, iudicium, sententiam, legem. Quintò, quid proptet se & quid propter aliud. Sextò, quid in genere bono, quid in meliori genere & quid fortè in non bono. Septimò, quid per se, quid per accidens. Octauò, quid per se boni causa, quid per aliud, atque per accidens. Nono, quid melioris gratia. Decimò quid magis finis, quid magis ad finem. Vndecimò quid ipsum, quid alicuius bonum. Duodecimò quid natura, quid acquisitum, vel appositum. Decimotertiò cuius oppositum fragibilius. Decimoquartò quid meliori inest & honorabiliori. Decimoquintò quid melioris propriū. Decimosexto quid fini propinquius, quid remotius. Decimosextimo vtrum è duobus ad meliorem finem. Decimo octauo quid possibile vel possibilis, quid impossibile vel impossibile. Decimonono cuius finis extat melior. Vigesimo quid pluri ex proportione superat. Vigesimo primo quid per se honorabilius. Vigesimo secundo quid melius ex vtrisque sequatur. Vigesimo tertio quid boni magis effectiuum, contrarijque magis destructiuum. Vigesimo quarto quid cum maiori consequemur vo-

luptate minorique tristitia. Vigesimoquinto quid pro tempore accommodatius. Vigesimo sexto quid omnibus pluribusve constans temporibus. Vigesimo septimo quid est quod habentes nihilo vel paucioribus indigemus. Vigesimo octavo utrum è duobus alterum includit. Vigesimo nono utrius corruptio perniciosior & fugibilior. Trigesimo quid bono propinquius & similis. Trigesimo primo utrum è duobus bonis, meliori optimoque similis. Trigesimo secundo utrum magis actuum boni & mali minus destructivum, & è conuerso. Trigesimo tertio cui meliores adstant circumstantiæ. Trigesimo quarto quid necessarium, quid utile. Trigesimo quinto utrum sine altero eligibilis. Trigesimo sexto utrum è duobus est quo carentem pudet minus, vel de cuius absentia possis gloriari. Trigesimo septimo quid propria virtute, quid mutuata consistit. Trigesimo octavo utrum appositum alicui eidem tertio, magis bonum, & eligibilis. Trigesimo nono cuius eligibilior est copia, multitudo, abundantia. Quadragesimo utrum à tertio ablatum reddit ipsum minus. Quadragesimo primo quod propter se & gloriam, quam quod propter horum alterum tantum. Quadragesimo secundo utrum contrario, malo quæ impermixtus. Quadragesimo tertio quid ad omnia, quid ad aliqua, quid ad totum, quid ad partem boni conducatur, vel ab omni, vel aliquo, vel parte mali abducatur. Quadragesimo quarto quid quo, quid quod, quid principale, quid instrumentale.

FINIS.

R E V E